

ДСНС УКРАЇНИ
НМЦ ЦЗ та БЖД ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Обласні та м. Одеса курси удосконалення керівних кадрів 1 категорії

ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

(методичний поради́ник)

м. Одеса

Методичний poradник розроблений з використанням діючих документів та інших матеріалів з питань цивільного захисту заступником завідувача обласних та м. Одеса курсів удосконалення керівних кадрів I категорії НМЦ ЦЗ та БЖД Одеської області Сергєєвим Е.Г., викладачем обласних курсів удосконалення керівних кадрів НМЦ ЦЗ та БЖД Одеської області Шведою В.С.

Затверджено та рекомендовано педагогічною радою Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Одеської області.

Протокол № 1 від 09.02. 2018 р.

При розробці та укладанні методичного poradника використовувалися матеріали практичного poradника «Організація цивільного захисту під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (Видання друге, доповнене, 2017р.), розробленого колективом авторів Інституту державного управління у сфері цивільного захисту.

Poradник призначений для використання керівним складом і фахівцями об'єднаних територіальних громад, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

У даному методичному poradнику висвітлено найбільш важливі завдання об'єднаних територіальних громад з організації цивільного захисту, викладено алгоритм дій з організації цивільного захисту, висвітлені основні заходи щодо захисту населення і території від надзвичайних ситуацій.

ЗМІСТ

Вступ

- 1. Система захисту населення**
- 2. Основні завдання об'єднаної територіальної громади**
- 3. Порядок дій з організації цивільного захисту в об'єднаній територіальній громаді**
- 4. Основні заходи щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій**
- 5. Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень у сфері цивільного захисту**
- 6. Розвиток цивільного захисту в об'єднаній територіальній громаді**
- 7. Примірний перелік документів з питань цивільного захисту**

ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

ВСТУП

В Україні відбувається реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади, що передбачають передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Найважливіші для людей повноваження передаються на найближчий до них рівень влади. Відповідно до вимог чинного законодавства має бути побудована проста і логічна система місцевого самоврядування, здатна забезпечити комфортне та безпечне життя громадян.

Прийнятні умови життєдіяльності людини прямо залежать від умов безпечного перебування її в навколишньому середовищі. Тому одним із основних заходів реформування адміністративно-територіального устрою країни є побудова системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (далі – НС), здатної гарантувати безпеку людині.

В середньому протягом року в Україні відбувається до 300 надзвичайних ситуацій та близько 70 тисяч пожеж, на яких гине понад 2 тисячі осіб. Більше 40 відсотків пожеж трапляються у сільській місцевості. Характер і масштаби природно-техногенних загроз безпеці життєдіяльності людини свідчать, що ступінь її захисту не може бути достатнім, якщо в загальнодержавному масштабі не буде вирішено завдання належного захисту населення, територій та суб'єктів господарювання від надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) забезпечує мінімальний рівень захисту від надзвичайних ситуацій і пожеж.

Реалізація заходів щодо захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій згідно Кодексу цивільного захисту України покладено на виконавчі органи, зокрема, міських (сільських, селищних) рад. Однак на сьогодні система місцевого самоврядування не задовольняє потребам суспільства щодо забезпечення належного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, насамперед, від пожеж. Ця сфера діяльності залишається однією з важливих складових усієї державної системи цивільного захисту (далі – ЦЗ).

Територія адміністративно-територіальної одиниці базового рівня визначається з урахуванням доступності основних публічних послуг, що надаються на території громади. Так, час прибуття рятувальників для надання протипожежної допомоги не має перевищувати 20 хвилин. Такі послуги мають надаватись у кожному центрі об'єднаної територіальної громади шляхом створення відповідних органів управління та сил цивільного захисту (місцевих пожежних частин, комунальних та добровільних рятувальних формувань) та їх належного забезпечення.

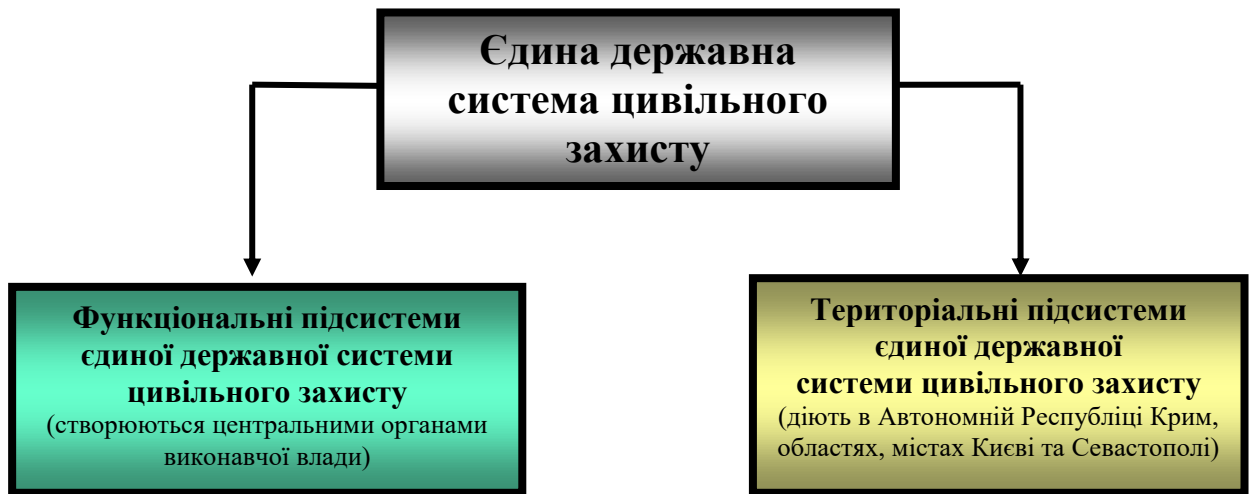
Будь-яка реформа потребує своїх виконавців та їх глибокого розуміння суті реформування. Без цього навіть найліпше підготовлена реформа приречена на провал.

I. СИСТЕМА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Єдина державна система цивільного захисту - це сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів міських (сільських, селищних) рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

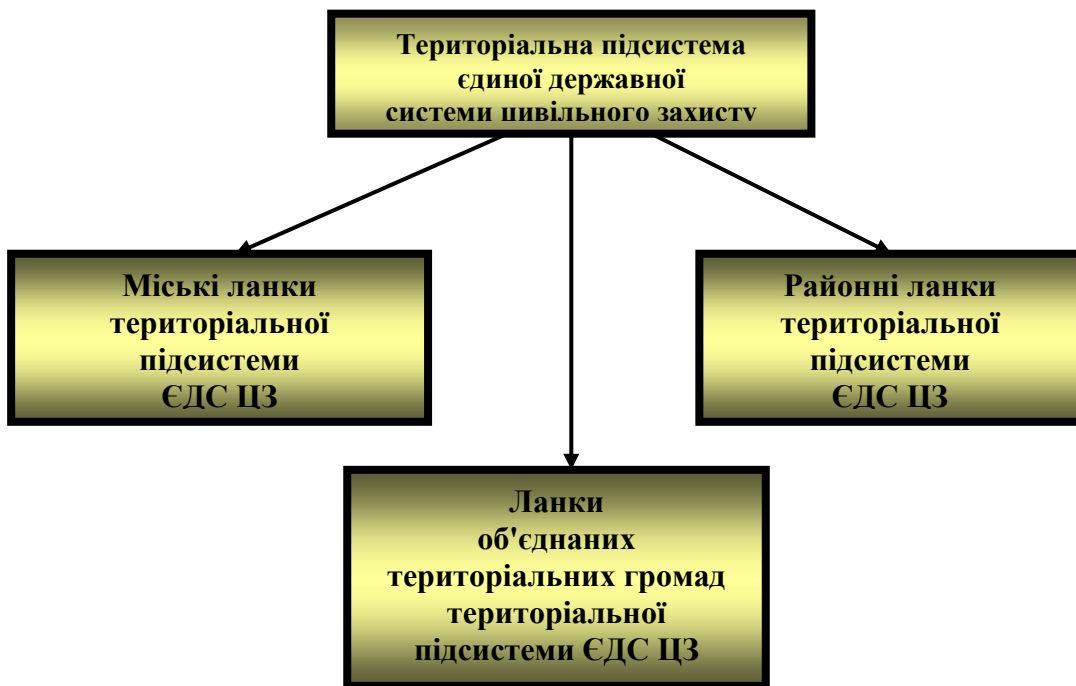
Єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок (рис.1).

Вона функціонує на різних рівнях управління (державному, регіональному, місцевому, об'єктовому) та в різних режимах (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного стану).

Рис.1 Структура Єдина державної системи цивільного захисту

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту в межах області, відповідно до вимог чинного законодавства, здійснюється територіальною підсистемою єдиної державної системи цивільного захисту, до складу якої, зокрема, входять ланки, що утворюються органами місцевого самоврядування (рис.2).

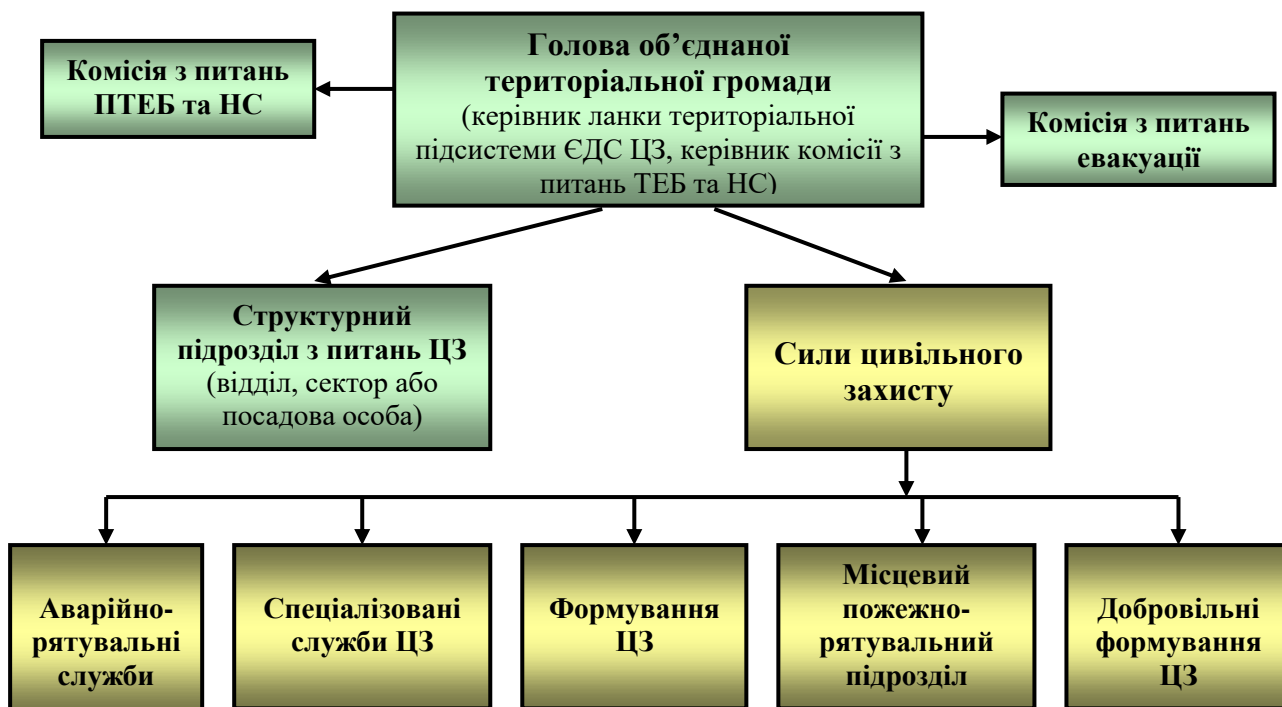
Рис. 2 Структура територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту

Безпосереднє керівництво діяльністю територіальної підсистеми, її ланок здійснюється посадовою особою, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку.

До складу ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту входять (рис. 3):

- постійно діючі органи управління цивільним захистом - структурний підрозділ (департамент, управління, відділ, відділення, сектор) з питань цивільного захисту, який утворюється у складі виконавчого органу відповідної ради;

- координаційний орган управління цивільним захистом - комісія з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій;
- сили цивільного захисту (аварійно-рятувальні служби, формування цивільного захисту (в тому числі добровільні),
- спеціалізовані служби цивільного захисту, пожежно-рятувальні підрозділи (частини), добровільні формування цивільного захисту.

Рис.3 Структура, яка пропонується для організації цивільного захисту об'єднаної територіальної громади

II. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЩОДО ПОВБУДОВИ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Частиною другою статті 19 Кодексу цивільного захисту України чітко визначено повноваження та посилено роль органів місцевого самоврядування щодо реалізації заходів цивільного захисту населення і протидії надзвичайним ситуаціям.

Враховуючи, що на місцевому рівні постійно виникають різного роду небезпеки, пов'язані із стихійними лихами, аваріями, пожежами, які завдають великої матеріальної шкоди та призводять до людських жертв, для їх ефективного та швидкого реагування об'єднаним територіальним громадам (далі – ОТГ), перш за все, рекомендується організувати виконання таких основних завдань:

- створення комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (спеціальної комісії – за потреби);
- оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій;
- укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту;
- евакуація населення у безпечні райони, їх розміщення;
- радіаційний, хімічний, біологічний, медичний захист населення;
- організація робіт з реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків;
- забезпечення життєдіяльності постраждалих від надзвичайних ситуацій;
- керівництво створеними аварійно-рятувальними службами, формуваннями та спеціалізованими службами ЦЗ, місцевою (добровільною) пожежною охороною, забезпечення їх діяльності та здійснення контролю за готовністю до дій за призначенням;
- навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Передбачається, що наприкінці реформаційних процесів до повноважень об'єднаних територіальних громад у сфері цивільного захисту будуть віднесені наступні повноваження:

1) які стосуються попередження НС:

- створення структурного підрозділу з питань цивільного захисту;
- створення комісій з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій (за потреби спеціальних комісій), забезпечення їх функціонування;
- забезпечення реалізації вимог техногенної та пожежної безпеки на суб'єктах господарювання, що належать до сфери їх управління;
- контроль за станом навколишнього природного середовища, санітарно-гігієнічною та епідемічною ситуацією;
- створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- взаємодія з ДСНС щодо виконання завдань цивільного захисту;
- забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності;
- реалізація заходів, спрямованих на поліпшення пожежної безпеки суб'єктів господарювання комунальної форми власності;
- розроблення та забезпечення реалізації програм та планів заходів у сфері цивільного захисту;

2) які стосуються реагуванню на НС:

- керівництво створеними аварійно-рятувальними службами, формуваннями та спеціалізованими службами цивільного захисту, місцевою та добровільною пожежною охороною;
- забезпечення оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій;
- організація та здійснення евакуації населення, майна у безпечні райони, їх розміщення та життєзабезпечення населення;
- організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж;
- організація робіт з радіаційного, хімічного, біологічного, медичного захисту населення та інженерного захисту територій від наслідків таких ситуацій;

3) які стосуються підготовки до можливого настання НС:

- забезпечення виконання завдань створеними ланками територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту;
- розроблення та здійснення заходів, спрямованих на забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання в особливий період, що належать до сфери їх управління;
- створення та підтримання у постійній готовності місцевої системи централізованого оповіщення;
- підготовка пропозицій щодо віднесення міст до груп цивільного захисту та подання їх відповідним обласним державним адміністраціям;
- віднесення суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, до категорій цивільного захисту відповідно до основних показників та затвердження їх переліку;
- організація виконання заходів щодо створення, використання та утримання захисних споруд цивільного захисту (визначення потреби фонду захисних споруд цивільного захисту; планування та організація роботи з дообладнання або спорудження в особливий період підвальних та інших заглиблених приміщень для укриття населення; здійснення контролю за утриманням та станом готовності захисних споруд цивільного захисту; організація обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, проведення їх технічної інвентаризації та виключення їх, за погодженням з ДСНС, з фонду захисних споруд цивільного захисту);

4) які стосуються захисту населення:

- організація та забезпечення життєдіяльності постраждалих від надзвичайних ситуацій, а також під час ведення воєнних(бойових) дій або внаслідок таких дій;
- організація та керівництво проведенням відновлювальних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- забезпечення складення довідок про визнання особи постраждалою внаслідок надзвичайної ситуації, списків (реєстрів) постраждалих в наслідок надзвичайної ситуації, відповідно до яких надається матеріальна допомога, списків загиблих осіб на підставі їх ідентифікації;
- забезпечення соціального захисту постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації, зокрема виплати матеріальної допомоги;
- завчасне накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення і зонах спостереження суб'єктів господарювання радіаційної небезпеки I і II категорій, та формувань цивільного захисту, а також приладів дозиметричного і хімічного контролю та розвідки;
- підготовки матеріалів для розрахунку та відшкодування збитків, завданих внаслідок надзвичайної ситуації.

III. ПОРЯДОК ДІЙ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ОТГ

3.1 Створювання (призначення) підрозділів (посадових осіб) з питань надзвичайних ситуацій

Для ефективної роботи з організації та повсякденного управління цивільним захистом на відповідній території в місцевих органах виконавчої влади (в районних державних адміністраціях, згідно додатку 2 постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 р. № 606), в органах місцевого самоврядування необхідно мати структурний підрозділ з питань ЦЗ (управління, відділ, сектор) або штатного працівника з питань ЦЗ.

Структурний підрозділ з питань цивільного захисту утворюється у складі виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради.

Вид структурного підрозділу з питань цивільного захисту (департамент, управління, відділ або сектор) рекомендується визначати, враховуючи рівень техногенного навантаження на відповідній території. Граничну чисельність структурного підрозділу з питань цивільного захисту визначає міський (сільський, селищний) голова у межах відповідних бюджетних призначень.

У разі, якщо з визначеними завданнями здатна впоратись одна уповноважена особа, тоді такий структурний підрозділ не створюють, а призначають посадову особу.

Рекомендується, щоб координація роботи структурного підрозділу (посадової особи) з питань цивільного захисту виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради, з урахуванням повноважень та обов'язків, здійснювалась заступником голови міської (сільської, селищної) ради - керівником її виконавчого комітету.

Структурний підрозділ з питань цивільного захисту виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради є постійно діючим органом управління цивільного захисту ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.

З метою належної організації роботи структурний підрозділ з питань цивільного захисту виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради має взаємодіяти з підрозділом територіального органу ДСНС, іншими структурними підрозділами виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради, а також підприємствами, установами, організаціями та іншими суб'єктами забезпечення цивільного захисту.

На посади структурного підрозділу з питань цивільного захисту виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради рекомендується призначатись осіб, які мають освіту відповідного професійного спрямування в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків.

Для того, щоб правильно організувати роботу щодо забезпечення заходів попередження виникнення надзвичайних ситуацій, а також адекватно реагувати при їх виникненні,

необхідно, в першу чергу, створити в ОТГ необхідну базу нормативно-правових актів з питань ЦЗ населення та територій від НС, а саме:

- а) Кодекс цивільного захисту України;**
- б) закони України;**
- в) постанови Кабінету Міністрів України (далі – ПКМУ) ;**
- г) нормативні документи центральних органів виконавчої влади з цих питань (накази з питань ЦЗ МВС (ДСНС), галузевих міністерств).**

Створивши відповідну нормативно-правову базу з питань ЦЗ і вивчивши ці закони, постанови, накази міністерств і відомств кожна гілка влади, керівництво ОТГ повинні (рис.4):

- а) Надіслати запит до облдержадміністрації або райдержадміністрації району щодо:**
- можливої обстановки (стосовно загроз техногенного та природного характеру);
  - напрямку і місцю евакуації населення, матеріальних та культурних цінностей при виникненні, загрози виникнення НС.

б) Визначити, які НС можуть бути можливі на прилеглий до ОТГ території та на території ОТГ: аварії на хімічно небезпечних об'єктах (ХНО), вибухо-, пожеже небезпечних об'єктах (ВПНО);

- аварії на продуктопроводах державного значення;
- аварії на комунальних мережах;
- землетрус;
- інфекційні захворювання;
- урагани, смерч, сильні опади, град, підтоплення, землетрус, зсуви і т.п.;
- пожежі;
- руйнування споруд;
- інші.

в) Визначити пріоритетні напрями захисту території і населення:

- оповіщення;
- простіші засоби захисту;
- евакуація;
- медичний захист, біологічний захист;
- інженерний захист та інш.

г) Скласти необхідні плани з ЦЗ, погодити і затвердити їх. Визначити, хто буде вирішувати завдання ЦЗ і забезпечувати виконання календарного плану по кожній НС.

д) Провести тренування, навчання з метою визначення реальних термінів виконання завдань з ЦЗ для їх занесення в календарний план.

є) Всю систему організації ЦЗ населення і територій відповідного рівня визначити організаційно-розпорядчим документом.

Рис.4

3.2 Видання організаційно-розпорядчого документу про організацію системи цивільного захисту, та його зміст

Необхідно, щоб були видані наступні організаційно-розпорядчі документи відповідного рівня про організацію системи ЦЗ:

- рішення міської (селищній, сільській) ради про організацію ЦЗ в об'єднаній територіальній громаді;
- на суб'єкті господарювання – наказ голови правління, директора (Керівника ЦЗ суб'єкта господарювання).

3.2.1 Створення (призначення) органів управління та сил цивільного захисту

В організаційно-розпорядчому документі про організацію системи ЦЗ в ОТГ рекомендується визначити наступні організаційні заходи:

3.2.1.1 Призначити керівний склад ЦЗ:

- керівника ЦЗ – перша посадова особа (керівник ОТГ);
- заступника керівника ЦЗ – перший заступник (заступник).

3.2.1.2 Створити:

а) комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та НС (на суб'єкті господарювання – комісія з питань НС).

Комісія з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій є постійно діючим органом у сфері цивільного захисту, який утворюється виконавчим органом міської (сільської, селищної) ради для координації діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, пов'язаної із забезпеченням техногенно-екологічної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і реагування на них.

Головою комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій є керівник органу, який її утворив. Роботою комісії керує її голова, а за відсутності голови - за його дорученням перший заступник та за відсутності першого заступника - заступник голови. Засідання комісії веде голова, а за його відсутності - перший заступник голови. Голова комісії організовує її роботу за допомогою секретаріату.

Посадовий склад комісії затверджується виконавчим комітетом ради. Персональний склад комісії затверджується головою комісії на основі пропозицій.

Основними завданнями комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій об'єднаної територіальної громади варто передбачати:

координація діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, пов'язаної із:

- здійсненням оповіщення органів управління та сил цивільного захисту, а також населення про виникнення надзвичайної ситуації та інформування його про дії в умовах такої ситуації;

- залученням сил цивільного захисту до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, надання гуманітарної допомоги;

- забезпеченням реалізації вимог техногенної та пожежної безпеки;

- навчанням населення діям у надзвичайній ситуації;

- визначенням меж зони надзвичайної ситуації;

- визначення шляхів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час:

- здійснення заходів:

- щодо соціального захисту населення, що постраждало внаслідок виникнення надзвичайної ситуації;

- щодо медичного та біологічного захисту населення у разі виникнення надзвичайної ситуації;

- порушення умов належного функціонування об'єктів інфраструктури та безпеки життєдіяльності населення, зокрема у сферах національної безпеки і оборони, енергетики, фінансів, соціального захисту, охорони здоров'я та навколишнього природного середовища;

- підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій під час реагування на надзвичайну ситуацію.

Комісія з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій організовує свою діяльність у режимах:

- повсякденної діяльності;
- підвищеної готовності;
- надзвичайної ситуації;
- надзвичайного стану.

Робочим органом комісії (секретаріатом), що забезпечує підготовку, скликання та проведення засідань, а також контроль за виконанням її рішень, є структурний підрозділ з питань надзвичайних ситуацій виконавчого органу ради, яким утворена комісія.

Рішення комісії приймаються колегіально більш як двома третинами складу комісії та оформляються протоколом, який підписується головою та відповідальним секретарем комісії.

б) органи з евакуації (ст. 33 Кодексу цивільного захисту України, ПКМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841 "Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру", наказ МВС від 10.07.2017р. № 579 «Про затвердження Методики планування заходів з евакуації»).

Евакуація населення, матеріальних і культурних цінностей проводиться на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівні.

Рішення про проведення евакуації приймають:

- 1) на державному рівні - Кабінет Міністрів України;
- 2) на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації;
- 3) на місцевому рівні - районні, районні у містах Києві чи Севастополі державні адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування;
- 4) на об'єктовому рівні - керівники суб'єктів господарювання.

Для планування, підготовки та проведення евакуації у місцевих держадміністраціях, органах місцевого самоврядування та на об'єктах господарювання утворюються тимчасові органи з евакуації.

До тимчасових органів з евакуації належать комісії з питань евакуації, збірні пункти евакуації, проміжні пункти евакуації, приймальні пункти евакуації.

3.2.1.3 Призначити склад пункту управління на випадок виникнення НС в умовах особливого періоду.

Пункти управління це спеціально обладнана споруда оснащена спеціальними робочими місцями, оргтехнікою, засобами зв'язку та системами життєзабезпечення, з якої здійснюється управління органами управління, організаціями та силами, що залучаються до виконання завдань цивільного захисту, у тому числі до ліквідації надзвичайної ситуації.

Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення цивільного захисту та реалізації функцій, передбачених на особливий період, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання використовується державна система пунктів управління.

Перелік органів державної влади, які створюють пункти управління державної системи, та вимоги до них визначаються Кабінетом Міністрів України.

Перелік та кількість засобів управління, якими обладнуються пункти управління, порядок їх використання визначаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, яким вони належать, залежно від завдань, що вирішуються на такому пункті управління (ст. 72 Кодексу цивільного захисту України).

3.2.1.4 Створити спеціалізовані служби цивільного захисту та призначити їх керівників (ст. 25 Кодексу цивільного захисту України, ПКМУ від 08 липня 2015 р. № 469 "Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту").

Спеціалізовані служби цивільного захисту (енергетики, захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерні, комунально-технічні, матеріального забезпечення, медичні, зв'язку і оповіщення, протипожежні, торгівлі та харчування, технічні, транспортного забезпечення, охорони громадського порядку) утворюються для проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення, що потребують залучення фахівців певної спеціальності, техніки і майна спеціального призначення відповідно до

функціональної спрямованості підприємств, установ та організацій, на базі яких їх створено. Спеціалізовані служби входять до складу сил цивільного захисту.

Основними завданнями спеціалізованих служб є:

- участь у розробленні планів реагування на надзвичайні ситуації, планів цивільного захисту на особливий період;
- здійснення заходів з переведення спеціалізованих служб до функціонування в умовах надзвичайної ситуації та особливого періоду;
- підготовка та здійснення контролю за готовністю органів управління, ланок, груп, команд або об'єктових підрозділів до дій за призначенням, їх забезпечення;
- організація та проведення навчання за програмою спеціальної підготовки фахівців певної спеціальності, які входять до складу спеціалізованої служби;
- підтримання у готовності техніки і майна спеціального призначення для виконання завдань з цивільного захисту в мирний час та особливий період;
- підготовка пропозицій щодо проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та управління підрозділами спеціалізованих служб, що залучаються до таких робіт і заходів;
- організація та взаємодія з органами управління та силами цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем, їх ланок, які залучаються до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- створення та поповнення матеріальних та інших ресурсів спеціалізованих служб.

Організаційну структуру спеціалізованих служб, кількість їх підрозділів визначають керівники органів, суб'єктів господарювання, які утворили такі служби, з урахуванням техногенно-екологічної та природної обстановки, виробничих умов, функціонального призначення, обсягів виконання завдань із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, захисту населення і території у мирний час та особливий період, наявності та стану матеріально-технічної бази.

Підготовка персоналу спеціалізованих служб цивільного захисту здійснюється керівниками структурних підрозділів (посадовими особами) з питань цивільного захисту підприємств, установ та організацій шляхом проведення практичних навчань та тренувань.

В даний час законодавством України не визначені вимоги щодо створення спеціалізованих служб об'єднаними регіональними громадами, але це не виключає можливості їх створення і функціонування для проведення спеціальних робіт та заходів цивільного захисту на відповідній території.

3.2.1.5 Призначити формування ЦЗ та їх командно-начальницький склад і підрозділи, на базі яких вони утворюються (ст.ст. 26, 27 Кодексу цивільного захисту України; ПКМУ від 9 жовтня 2013 року № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту»; ПКМУ від 21 серпня 2013 р. № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту»).

Формування цивільного захисту утворюються як пости, ланки, групи, бригади, колони, команди та загони на непрофесійній основі і входять до складу сил цивільного захисту.

Залежно від призначення *формування цивільного захисту можуть бути рятувальні, аварійно-відновлювальні, аварійно-технічні, пожежні, інженерні, медичні, транспортні, ремонтні, а також формування радіаційного і хімічного спостереження, санітарної обробки людей, спеціальної обробки майна, одягу та транспорту, матеріально-технічного та продовольчого забезпечення, зв'язку, захисту сільськогосподарських тварин та рослин, обслуговування захисних споруд цивільного захисту та інші.*

До формувань цивільного захисту призначаються на добровільній основі працівники суб'єктів господарювання, які здатні за станом здоров'я виконувати роботи в умовах надзвичайної ситуацій, у тому числі чоловіки віком від 18 до 60 років та жінки - від 18 до 55 років, за винятком вагітних жінок, жінок, які мають дітей віком до 8 років, інвалідів I та II групи, та осіб, що входять до складу професійних аварійно-рятувальних служб (далі - працівники).

Залучення формувань цивільного захисту до дій за призначенням здійснюється згідно з планами реагування на надзвичайні ситуації, планами взаємодії органів управління та сил

цивільного захисту у разі виникнення надзвичайних ситуацій, планами локалізації і ліквідації наслідків аварії, а також планами цивільного захисту на особливий період.

Добровільне формування цивільного захисту є тимчасовим добровільним об'єднанням громадян, що утворюється під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій для виконання допоміжних робіт.

Добровільні формування цивільного захисту утворюються за рішенням центрального органу виконавчої влади, місцевої держадміністрації, органу місцевого самоврядування.

До складу добровільних формувань цивільного захисту на добровільних засадах включаються громадяни України, які за станом здоров'я придатні до військової служби та не досягли граничного віку перебування військовозобов'язаних у запасі другого розряду.

Добровільні формування цивільного захисту на період виконання поставлених їм завдань на умовах повернення забезпечуються необхідним майном (приміщеннями, засобами зв'язку, автотранспортними засобами, оргтехнікою тощо) органом, що утворив таке формування.

Порядок залучення добровільних формувань та обсяги допоміжних робіт для добровільних формувань цивільного захисту визначаються органом, що утворив таке формування, або керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в разі підпорядкування йому добровільних формувань.

Діяльність добровільних формувань цивільного захисту після завершення виконання ними допоміжних робіт припиняється за рішенням органу, що утворив таке формування.

3.2.1.6 Створити місцеву пожежну охорону (ст.ст. 58-63 Кодексу цивільного захисту України).

Для своєчасного та ефективного гасіння пожеж в нашій країні бажано мати до 300 тисяч вогнеборців. Досягнути такої кількості можливо лише за рахунок створення об'єднаними територіальними громадами місцевих пожежних команд (додатково більше 1 тисяча 300 команд) та розвитку руху добровільних пожежних (близько 20 тисяч осіб).

Гасіння пожеж має здійснюватись спільними зусиллями підрозділів місцевої пожежної охорони, добровільних пожежних команд та пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС.

1) Утворення та організація діяльності підрозділів місцевої пожежної охорони

Місцеві пожежно-рятувальні підрозділи рекомендується створювати з урахуванням можливих ризиків, стану доріг, чисельності населення тощо таким чином, щоб прибуття до місця виклику від місця їх дислокації становило не більше ніж 20 хвилин.

Основним завданням підрозділів місцевої пожежної охорони є рятування людей і проведення першочергових заходів щодо гасіння пожеж. Якщо виявляється, що місцевий пожежно-рятувальний підрозділ не в змозі самостійно погасити пожежу, старша посадова особа місцевого підрозділу негайно викликає найближчі місцеві або державні підрозділи для надання допомоги в гасінні.

Кількість персоналу має забезпечувати виконання функцій з гасіння пожежі на початковому етапі її розвитку, а також проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

При створенні підрозділів місцевої пожежної охорони об'єднаним територіальним громадам пропонується враховувати наступні питання:

- наявність на території громади пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС;
- чисельність персоналу місцевої пожежної охорони;
- забезпечення своєчасного виїзду пожежного автомобіля на гасіння пожежі;
- прибуття пожежного автомобіля на гасіння пожежі до віддаленого населеного пункту в термін до 20 хвилин;
- можливість підсилення добровільними пожежними робіт під час гасіння пожежі.

Щоб розмістити персонал, пожежну техніку і обладнання, створити умови для цілодобового несення служби, обслуговування техніки слід будувати пожежне депо або виділити пристосоване приміщення, забезпечити підрозділ місцевої пожежної охорони засобами телефонного і радіозв'язку, відповідним технічним обладнанням.

Пожежні депо бажано розраховувати не менше ніж на два виїзди і мати не менше ніж два пожежних автомобілі, з яких один повинен перебувати в резерві.

Штатні працівники підрозділів місцевої пожежної охорони проходять відповідну підготовку в навчальних закладах ДСНС, що фінансується з коштів місцевого бюджету.

Працівники підрозділу місцевої пожежної охорони мають право:

- під час гасіння пожеж на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, будівель на території, а також на вжиття будь-яких заходів з метою рятування людей, запобігання поширенню вогню та ліквідації пожежі;

- одержувати від посадових осіб підприємств, установ, організацій та власників відповідних об'єктів при виконанні робіт із гасіння пожеж та ліквідації аварій відомості про наявність у будівлях та приміщеннях людей, вибухових та пожежонебезпечних матеріалів, а також інші необхідні відомості;

- за дорученням органу виконавчої влади об'єднаної територіальної громади здійснювати у межах своєї компетенції контроль за додержанням протипожежних вимог у населених пунктах та на об'єктах, розташованих на території обслуговування;

- брати участь у розслідуванні пожеж та їх наслідків.

Працівники підрозділу місцевої пожежної охорони забезпечуються спеціальним (форменим) одягом, спорядженням та засобами індивідуального захисту за нормами, передбаченими для особового складу пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС.

Організація служби чергових змін підрозділу місцевої пожежної охорони та організація робіт щодо гасіння пожеж здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів, якими керуються у пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС.

До складу чергових змін підрозділу місцевої пожежної охорони можуть долучатися члени команд добровільної пожежної охорони, які мають відповідну підготовку.

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення підрозділу місцевої пожежної охорони має здійснюватись за рахунок коштів місцевих бюджетів. Місцева влада має право організувати збір добровільних пожертв на підтримку діяльності підрозділу, подавати заявки на гранти, отримувати кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Для економії коштів на підтримання діяльності підрозділу місцевої пожежної охорони у разі, якщо це не суперечить розрахункам потреб у підрозділах, декілька об'єднаних територіальних громад можуть домовитись про його спільне фінансування та управління. Наприклад замість того, щоб кожна громада створювала свій підрозділ, 2-3 громади-сусіди можуть створити 1-2 підрозділи місцевої пожежної охорони, якщо вони здатні покрити всю територію цих громад-сусідів з часом приїзду до найвіддаленішого населеного пункту у термін, що не перевищує 20 хвилин.

Працівники підрозділу місцевої пожежної охорони підлягають обов'язковому особистому страхуванню відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" та мають право на інші види соціального захисту.

2) Забезпечення функціонування підрозділів добровільної пожежної охорони

Для ефективного та своєчасного гасіння пожеж в Україні важливо розвивати добровільний рух пожежних. Взаємодія професійних пожежних з добровольцями, спільне гарантування пожежної безпеки на місцях - саме за такими принципами можливо забезпечити протипожежний захист населених пунктах.

Добровільні пожежні – це особи з числа тих, хто постійно проживають на території об'єднаної територіальної громади та виявили бажання, незалежно від своєї зайнятості, безоплатно допомагати в гасінні пожежі, подоланні наслідків надзвичайних ситуацій тощо.

За умов залучення добровільних пожежних до організації пожежної безпеки об'єднаної територіальної громади варто враховувати наступне:

- добровільним пожежним може стати будь-яка особа віком від 21 року, якщо немає медичних протипоказань до роботи, пов'язаної з пожежогасінням;
- після проходження відбору добровільні пожежні мають пройти відповідну підготовку;
- добровільні пожежні взаємодіють з місцевим пожежним підрозділом громади;
- добровільні пожежні за викликом прибувають до місця події і з прибуттям пожежного автомобіля здійснюють гасіння пожежі;
- добровільні пожежні мають бути в кожному населеному пункті територіальної громади.

Створення добровільної пожежної охорони органами місцевого самоврядування має

проводиться відповідно до Порядку функціонування добровільної пожежної охорони (постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 564).

Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони відповідно до покладених завдань:

- проводять заходи із запобігання виникненню пожеж;
- здійснюють гасіння пожеж, проводять евакуацію людей та матеріальних цінностей, заходи для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж, зокрема, разом з підрозділами державної, відомчої та місцевої пожежної охорони;
- проводять заходи для постійного підтримання своєї готовності;
- інформують підрозділ територіального органу ДСНС про факти виникнення пожеж і порушення вимог пожежної безпеки;
- вживають заходів для широкого інформування громадськості про причини виникнення пожеж та їх небезпеку, порядок дій у разі виникнення пожежі;
- проводять серед працівників підприємств, установ, організацій та громадян роботу з дотримання правил пожежної безпеки, підбір осіб, які бажають стати членами добровільної пожежної охорони;
- вносять керівникам органів місцевого самоврядування, що їх утворили, пропозиції щодо організації пожежної безпеки;
- разом з підрозділами територіальних органів ДСНС, освітніми установами, молодіжними організаціями беруть участь у заходах з утворення та організації роботи дружин юних пожежників;
- разом з підрозділами територіальних органів ДСНС перевіряють протипожежний стан об'єктів.

Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони можуть:

- отримувати від місцевих органів влади, суб'єктів господарювання та аварійно-рятувальних служб, що працюють у зоні надзвичайної ситуації, інформацію, необхідну для проведення робіт із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- здійснювати доступ на об'єкти для проведення робіт із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- зажадати дотримання заходів безпеки від усіх осіб, які перебувають у зоні надзвичайної ситуації.

Організаційна форма та чисельність пожежно-рятувальних підрозділів добровільної пожежної охорони визначається з урахуванням пожежної небезпеки та природно-техногенних загроз для життєдіяльності населення на території об'єднаної територіальної громади.

Фінансування і матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів добровільної пожежної охорони здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів та коштів суб'єктів господарювання, а також членських внесків, дотацій, прибутку від провадження господарської діяльності, прибутку від майна добровільної пожежної охорони, дивідендів, надходжень від страхових компаній, пожертвувань юридичних та фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

З метою забезпечення діяльності добровільної пожежної охорони органи місцевого самоврядування і суб'єкти господарювання можуть надавати у тимчасове користування будинки, споруди, приміщення, засоби зв'язку, засоби цивільного захисту на період виконання ними завдань за призначенням.

Добровільні пожежі підлягають страхуванню на рівні з працівниками місцевого пожежно-рятувального підрозділу відповідно до Закону України "Про страхування".

3.2.2 Визначення резервів фінансування, обсягів і порядку створення матеріальних резервів на випадок надзвичайної ситуації

3.2.2.1 Визначити:

- резерв фінансування. Резервний фонд бюджету не може перевищувати **одного відсотка** обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету (ст.24 бюджетного Кодексу України). Резервний фонд бюджету формується для здійснення непередбачених

видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Порядок використання коштів з резервного фонду бюджету визначається Кабінетом Міністрів України. Рішення щодо необхідності створення резервного фонду місцевого бюджету приймає відповідна місцева рада;

- обсяг фінансування, що виділяються потенційно небезпечними об'єктами та об'єктами підвищеної небезпеки для проведення необхідних заходів ЦЗ, він має становити не менше ніж 0,5% обсягу валового доходу такого об'єкта (ст.93 Кодексу цивільного захисту України).

Фінансування заходів у сфері цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел.

3.2.2.2 Визначити обсяги і порядок створення матеріальних резервів на випадок НС (ст.98 Кодексу цивільного захисту України, ПКМУ від 30.09.2015 року № 775 "Про порядок створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій").

Матеріальні резерви, що використовуються для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі - резерви), створюються:

- органами місцевого самоврядування - місцеві матеріальні резерви для здійснення заходів, спрямованих на запобігання і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та надання термінової допомоги постраждалому населенню;

- суб'єктами господарювання, у власності або користуванні яких є об'єкт (об'єкти) підвищеної небезпеки або потенційно небезпечний об'єкт (об'єкти) (далі - підприємства), - об'єктовий матеріальний резерв для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та проведення невідкладних відновлювальних робіт.

Номенклатура та обсяги матеріальних резервів визначаються та затверджуються відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та керівниками підприємств.

Номенклатура та обсяги матеріальних резервів визначаються з урахуванням прогнозованих для конкретної території, галузі, об'єкта підприємства видів та рівня надзвичайних ситуацій, обсягів робіт з ліквідації їх наслідків, розмірів заподіяних збитків, обсягів забезпечення життєдіяльності постраждалого населення.

Створення, утримання та поповнення резервів здійснюється:

- місцевого - за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- об'єктового - за рахунок власних коштів підприємств.

Створення, утримання та поповнення матеріальних резервів може здійснюватися також за рахунок добровільних пожертвувань фізичних і юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян, інших не заборонених законодавством джерел.

Місця розміщення матеріальних резервів визначаються і затверджуються рішеннями відповідних органів місцевого самоврядування та керівників підприємств.

Відповідальність за створення та використання матеріальних резервів, здійснення контролю за їх наявністю несуть посадові особи органів місцевого самоврядування та підприємств відповідно до закону.

ДСНС здійснює методичне керівництво та контроль за створенням та використанням матеріальних резервів.

3.3 Складання списків та схеми оповіщення керівного складу органів управління та сил цивільного захисту

Для своєчасного доведення сигналів та інформації з питань цивільного захисту до місцевих органів виконавчої влади, органів управління і сил цивільного захисту, підприємств, установ, організацій і населення необхідно:

3.3.1 Скласти списки посадових осіб ОТГ, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань ЦЗ (рис.5):

- керівного складу ЦЗ ОТГ;
- сільських старост;
- керівників суб'єктів господарювання, керівного складу ЦЗ суб'єктів господарювання, які розташовані на території ОТГ;
- керівного складу сил ЦЗ.

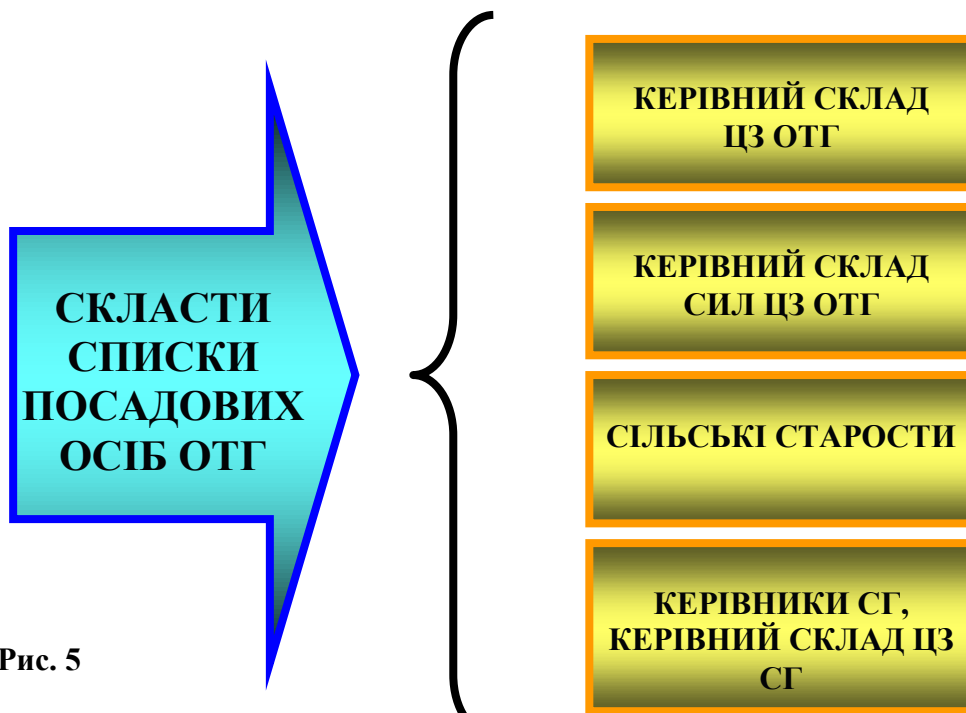

Рис. 5

3.3.2 Розробити схему оповіщення (рис.6):

- керівного складу ЦЗ ОТГ;
- сільських старост;
- керівників суб'єктів господарювання, керівного складу ЦЗ суб'єктів господарювання;
- керівного складу сил ЦЗ.

(ПКМУ від 27 вересня 2017 року № 733 "Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту")

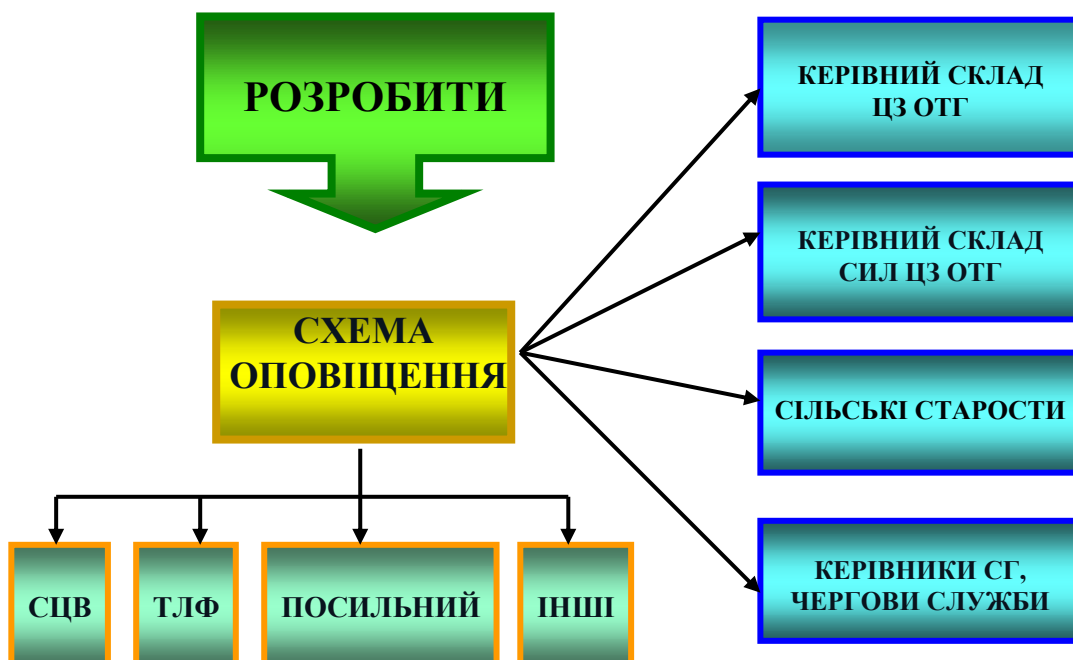

Рис. 6

3.3.3 Видати розпорядчий документ про оповіщення в НС:

- в міській, селищній, сільській раді - рішення сесії або виконкому;
- на суб'єкті господарювання - наказ голови правління, директора (керівника ЦЗ суб'єкту господарювання).

3.4 Передбачити інші заходи з урахуванням специфіки розташування території об'єднаних територіальних громад, специфіки суб'єктів господарювання і рекомендацій постійно діючого органу управління цивільного захисту обласної державної адміністрації, до повноважень якої належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту та територіального органу ДСНС.

Після цього із залученням фахівців провести оцінку можливих надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути, та скласти паспорти ризику виникнення надзвичайних ситуацій на підвідомчій території.

3.5 Планування заходів цивільного захисту

Після оцінки можливої обстановки, яка може скластися при виникненні НС необхідно **розробити** (ст. 130 Кодексу цивільного захисту України)(рис.7):

- План реагування на надзвичайні ситуації;
- План ЦЗ на особливий період;
- План основних заходів ЦЗ на рік;
- Плани взаємодії;
- План проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації державного рівня у мирний час або відповідні заходи в мобілізаційних планах щодо проведення такої цільової мобілізації (розробляється на всіх рівнях).

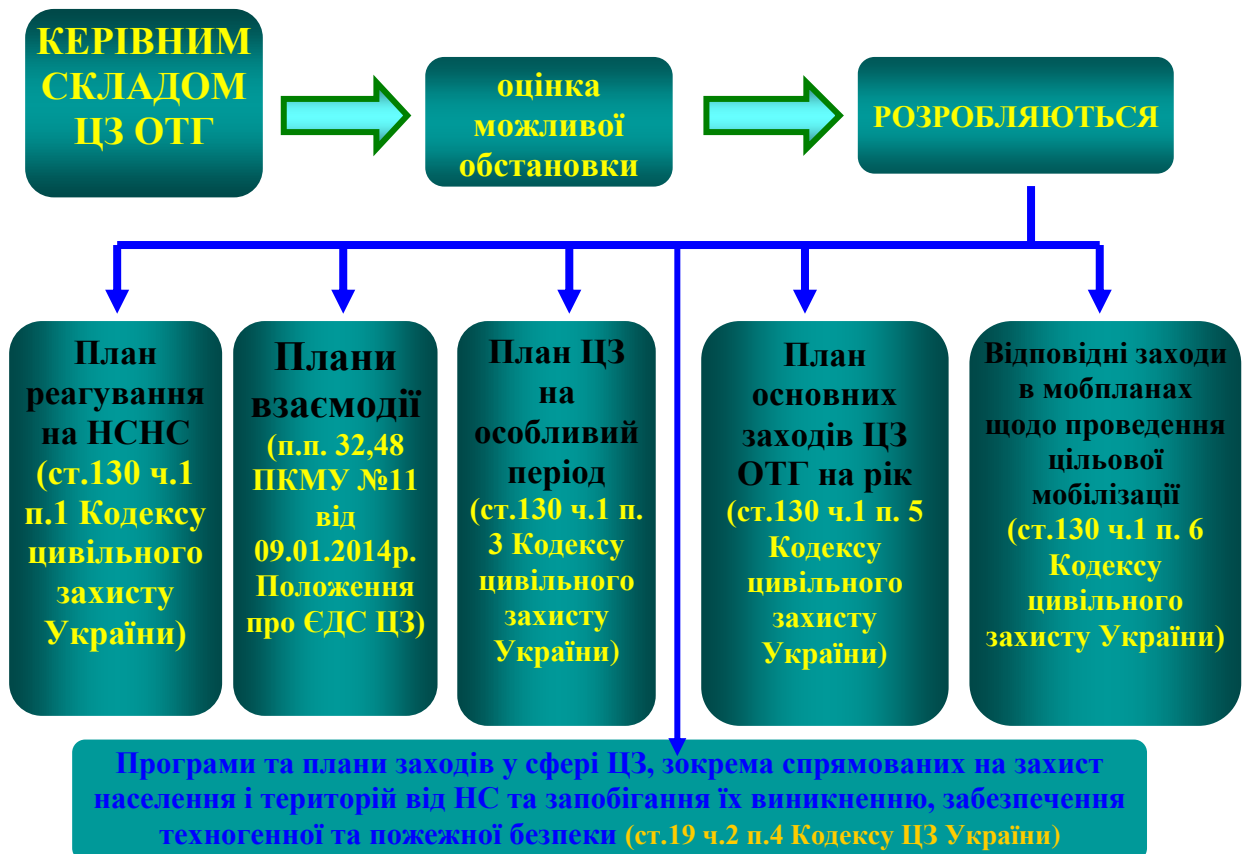

Рис. 7

3.6 Складання довідок-доповідей, зберігання документів з цивільного захисту

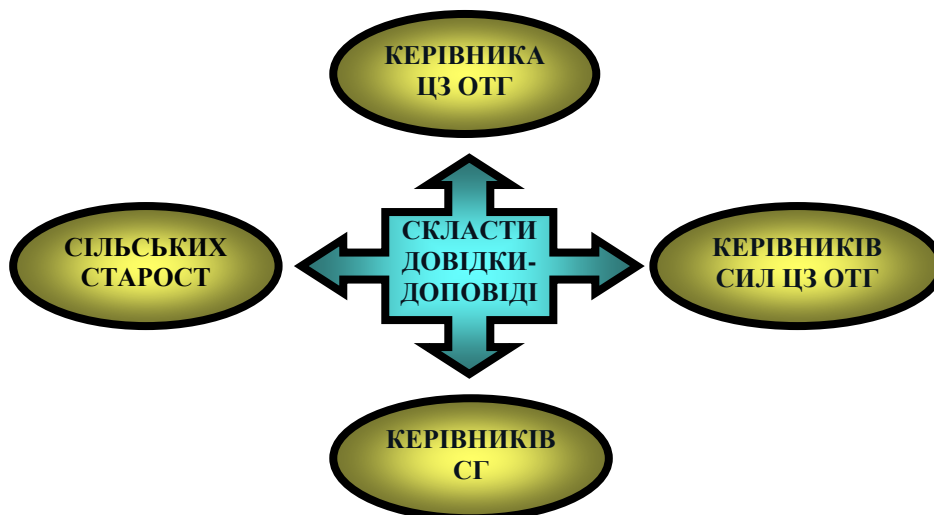
Для надійного зберігання та зручного використання укомплектовуються папки з документами (рис.8):

- з керівними документами з ЦЗ;
- комісій з питань ТЕБ та НС;
- тимчасових органів з евакуації;
- з різними планами з ЦЗ;
- планів приведення сил ЦЗ в готовність.
-

Для отримання чіткої повної доповіді про НС, яка сталася, необхідно скласти макети довідки-доповіді (рис.9):

- керівника ОТГ;
- керівників суб'єктів господарювання;
- начальника відділу (сектору) з питань надзвичайних ситуацій, головного спеціаліста (спеціаліста), фахівця з питань надзвичайних ситуацій ОТГ, суб'єктів господарювання;
- керівників сил ЦЗ ОТГ, суб'єктів господарювання;
- сільських старост.

І тільки при виконанні вищевказаних у розділах I - III заходах, можна буде говорити про організовану роботу по попередженню надзвичайних ситуацій і діям у разі їх виникнення.

IV. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

4.1 Організація оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації. Інформування у сфері цивільного захисту

Організація та забезпечення надійним зв'язком органів влади, органів управління і сил цивільного захисту, організація та виконання заходів щодо підтримання в готовності автоматизованих систем централізованого оповіщення, забезпечення інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій (рис.10) покладається на спеціалізовану службу зв'язку і оповіщення цивільного захисту (**наказ МВС, Адміністрації Держспецзв'язку, Держкомтелерадіо від 07.11.2016 № 1170/690/197**).

Виконавчий комітет міської (сільської, селищної) ради, керівники підприємств, установ і організацій, власники місць масового перебування людей організують та забезпечують встановлення на відповідній території, підприємствах, в установах і організаціях, місцях масового перебування людей гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло, під'єднаних до системи оповіщення, для передачі сигналів і повідомлень з питань цивільного захисту.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні такої інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання та населення (**Кодекс ЦЗ ст.30**).

Рис. 10

Рішення про оповіщення керівного складу ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту рекомендується здійснюватися радіотрансляційною мережею, телефоном, посильним або іншим способом за схемою, затвердженою міським (сільським, селищним) головою, на підставі:

- повідомлення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації, отриманого від суб'єкта, який є джерелом інформації, та фактичної обстановки, що склалася у зоні можливого ураження;

- пропозицій органів виконавчої влади та керівників суб'єктів господарювання, на території яких виникла (може виникнути) надзвичайна ситуація або небезпечна подія, а також з урахуванням відповідних Планів реагування на надзвичайні ситуації зазначених суб'єктів.

Для привернення уваги населення перед оповіщенням про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації передається попереджувальний сигнал "УВАГА ВСІМ". Це головний сигнал цивільного захисту. Він подається включенням сирен, а також інших сигнальних засобів, трансляцією спеціального повідомлення мережами мовлення для привернення уваги населення в екстремальних випадках.

На кожний випадок надзвичайних ситуацій структурним підрозділом з питань цивільного захисту готуються варіанти повідомлень, що включають:

- місце і час виникнення надзвичайної ситуації;
- розміри та її масштаби;
- час початку та тривалість дії факторів ураження;
- територія, що потрапляє в осередки (зони) ураження;
- порядок дій при надзвичайних ситуаціях.

Ця інформація передається протягом 5-ти хвилин після подачі звукових сигналів (сирени, гудки і т.д.). Зміст кожного повідомлення буде залежати від умов, розмірів, тривалості та масштабів можливих наслідків надзвичайних ситуацій, ступеня небезпеки факторів ураження для населення.

Сучасні автоматизованої системи оповіщення в об'єднаних територіальних громадах можуть забезпечувати:

- скорочення часу на проведення оповіщення та інформування;
- залучення до оповіщення та інформування операторів рухомого (мобільного) зв'язку, телерадіоорганізації;
- створення місцевого радіо (малопотужного ГМ-мовлення) для доведення інформації, що стосується безпечної життєдіяльності населення (місцеві новини та реклама), та можливості інформування про загрозу або виникнення небезпеки на певній адміністративній території, інформування про дії під час ліквідації її наслідків;
- зв'язок взаємодії автоматизованої системи оповіщення об'єднаної територіальної громади з територіальною автоматизованою системою централізованого оповіщення.

Автоматизована система оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, побудована відповідно до показників Європейського стандарту (ETSI 102182), передбачає забезпечення оповіщення: 50% населення - у термін не більше 3 хвилин; 97% населення - у термін не більше 5 хвилин.

Інформування у сфері цивільного захисту передбачає доведення до населення оперативної інформації про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації з визначенням меж її поширення і наслідків, а також про способи та методи захисту від них.

Органи управління цивільного захисту з питань інформування населення зобов'язані:

- надавати населенню через засоби масової інформації оперативні та достовірні відомості про надзвичайні ситуації, що прогножуються або виникли, їх класифікацію, межі поширення можливі наслідки та способи захисту від них;
- здійснювати контроль щодо систематичного та оперативного оприлюднення інформації про потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки: дані про природу можливого ризику під час аварій, включаючи вплив на людей та навколишнє природне середовище; спосіб інформування населення у разі загрози або виникнення аварії; поведінку, якої слід дотримуватися;
- забезпечувати оприлюднення інформації про наслідки надзвичайної ситуації.

4.1.1 Пропозиції щодо організації заходів оповіщення та інформування в об'єднаних територіальних громадах

1. Аналіз стану технічних засобів оповіщення діючих автоматизованих систем оповіщення (територіальна, місцева, спеціальні, локальні, об'єктові), що функціонують на адміністративній території.

Вивчення наявності: електросирен, вуличних гучномовців інших технічних засобів оповіщення існуючої автоматизованої системи цивільного захисту; місць та об'єктів з масовим перебуванням людей та об'єктів підвищеної небезпеки.

Вивчення технічних характеристик обладнання та технічних засобів оповіщення (сигнально-гучномовних пристроїв, електронних інформаційних табло, електронних сирени та інших технічних площ населених пунктів об'єднаної територіальної громади.

2. Планування заходів зі створення нових автоматизованих систем оповіщення та інформування на території об'єднаної територіальної громади.

Прийняття рішення об'єднаної територіальної громади щодо фінансування заходів зі створення автоматизованої системи оповіщення, визначення етапів її побудови.

Визначення відповідальних посадових осіб за створення автоматизованої системи оповіщення та організацію чергової служби для забезпечення оповіщення.

Складання плану заходів щодо впровадження автоматизованої системи оповіщення з урахуванням етапів її впровадження.

Прийняття розпорядчих документів щодо проведення заходів з побудови нових систем

оповіщення та інформування.

Передбачення фінансування заходів зі створення таких систем на території об'єднаної територіальної громади.

Розроблення технічних вимог до автоматизованої системи оповіщення та визначення підрядної організації для розроблення проектної документації щодо побудови систем оповіщення та інформування.

Розроблення проектної документації на створення автоматизованої системи оповіщення та її погодження з ДСНС проектною організацією.

3. Побудова нової автоматизованої системи та інформування.

Реалізація заходів щодо впровадження нової автоматизованої системи оповіщення (придбання сучасних технічних та програмно-технічних засобів оповіщення, виконання пусконаладжувальних робіт підрядною організацією).

Проведення дослідної експлуатації та введення в експлуатацію автоматизованої системи оповіщення.

4. Проведення заходів щодо організації технічної експлуатації та підтримання автоматизованої системи оповіщення у робочому стані.

Підготовка персоналу, на якого покладаються функції з організації оповіщення населення та технічної експлуатації автоматизованої системи оповіщення.

Планування заходів та укладання відповідних договорів для експлуатаційно-технічного обслуговування автоматизованої системи оповіщення.

4.1.2 Етапи побудови нових автоматизованих систем оповіщення та інформування

I етап

Організація чергової служби, на яку покладаються завдання з оповіщення та інформування.

Встановлення обладнання для оповіщення (у будівлі виконавчого комітету міської (сільської, селищної) ради; у центрі громадської безпеки об'єднаної територіальної громади або в місцевому пожежно-рятувальному підрозділі).

Встановлення електронних сирен в школах, лікарнях а також в інших об'єктах з масовим перебування людей центрального населеного пункту об'єднаної територіальної громади.

II етап

Поступове обладнання населених пунктів об'єднаної територіальної громади електронними сиренами, гучномовцями та іншими технічними засобами оповіщення.

Впровадження в центральному населеному пункті об'єднаної територіальної громади місцевого радіо (студії малопотужного РМ- мовлення) для інформування населення, у тому числі під час загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

III етап

Встановлення електронних сирен та гучномовців у всіх населених пунктах об'єднаної територіальної громади.

Обладнання навчальних та інтернатних закладів, закладів охорони здоров'я, підприємств, установ і організацій, інших об'єктів з масовим перебуванням людей всіх населених пунктів об'єднаної територіальної громади гучномовцями та радіоприймачами для інформування населення.

Забезпечення оповіщення та інформування сто відсотків населення об'єднаної територіальної громади у тому числі через місцеве радіо.

Покрокові дії для створення автоматизованої системи оповіщення та інформування наведені у додатку.

4.2 Укриття населення у захисних спорудах

Укриття в захисних спорудах – основний і найбільш надійний спосіб захисту населення від усіх вражаючих факторів. Цей спосіб передбачає застосування системи захисних споруд (рис.11).

Кодексом цивільного захисту України визначені основні вимоги щодо укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту, зокрема:

Для вирішення питань щодо укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту в ОТГ завчасно створюють фонд таких споруд.

Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку визначається Кабінетом Міністрів України.

Вимоги щодо утримання та експлуатації захисних споруд визначаються центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Керівники підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності та господарювання, на балансі яких знаходяться захисні споруди, забезпечують їх належний технічний стан і готовність до укриття населення.

Для забезпечення утримання захисних споруд в організаціях і на об'єктах призначаються посадові особи, обов'язком яких є облік, організація утримання та забезпечення готовності цих захисних споруд до укриття людей при виникненні надзвичайних ситуацій. Для обслуговування захисних споруд у мирний час створюються формування з обслуговування захисних споруд.

Систему захисних споруд становлять *сховища* в містах віднесених до груп ЦЗ, *протирадіаційні укриття (ПРУ)* у містах не віднесених до груп ЦЗ і сільській місцевості, а також пристосовані для цієї мети метрополітени, підземні гірничі виробки, природні пустоти, *найпростіші укриття* у вигляді відкритих і перекритих щілин.

Рис.11

Основні вимоги до захисних споруд:

- забезпечувати захист людей від тих уражаючих факторів, на які вони розраховані;
- повинні розміщуватися в місцевості, що не затоплюється, а також на відстані від лінії водостоку і каналізації;
- захисні споруди повинні мати входи і виходи з тією ступеню захисту, що і основні приміщення, а на випадок їх завалу – аварійні виходи;
- мати вільний підхід, доступ;
- поблизу від захисної споруди не повинно бути горючих або дуже димлючих матеріалів;
- повинні бути розташовані поблизу місць перебування людей.

Досвід і розрахунки свідчать, що найбільш ефективно у надзвичайних ситуаціях використовуються *сховища*, обладнані системами вентиляції з трьома режимами: чиста вентиляція (режим I), фільтровентиляція (режим II), регенерація повітря із створенням підпору (режим III). Такі сховища забезпечують захист людей у разі радіаційних, хімічних і біологічних аварій та багатьох видів стихійного лиха.

Крім того, у сховищах можуть розгортатися пункти життєзабезпечення аварійно-рятувальних формувань і населення: харчування, обігріву, надання медичної та іншої невідкладної допомоги, збору постраждалих тощо.

Дизельні електростанції сховищ можуть бути використаними для електропостачання і освітлення ділянок проведення аварійно-рятувальних робіт.

Класифікуються вони за:

- захисними властивостями (1,2,3,4 класа);
- місткістю: мали (до 600 осіб), середні (600-2000), великі (понад 2000 осіб);
- місцем розміщення-вбудовані та окремо побудовані за будівлями;
- за забезпечення фільтровентиляційним обладнанням-промислового виготовлення і спрощене;
- за часом побудови-побудовані завчасно і швидко споруджені.

Перебування населення у **протирадіаційних укриттях** підвищує надійність режимів радіаційного захисту у разі радіоактивного забруднення місцевості. Захисні властивості ПРУ оцінюються коефіцієнтом захисту, який показує, у скільки разів доза радіації на відкритій місцевості на висоті 1м більша від дози радіації в укритті, тобто коефіцієнт захисту показує, у скільки разів ПРУ послаблює дію радіації, а відповідно і дозу опромінення людей.

За місткістю ПРУ поділяються на:

- до 50 осіб;
- більше 50 осіб.

Сховища і протирадіаційні укриття будують завчасно, вони мають подвійне призначення: для потреб об'єктів народного господарства (навчальні класи, для спортивних секцій та інш.) і укриття населення.

Завчасне накопичення фонду сховищ і укриттів вирішується на підставі будівельних норм і правил з урахуванням розвитку засобів ураження та економічних можливостей держави.

Створення фонду захисних споруд здійснюється за наступними принципами:

- захисні споруди для персоналу потенційно-небезпечних об'єктів, населення в зонах можливого небезпечного радіоактивного, хімічного і біологічного зараження (забруднення) навколо цих об'єктів, а також в зонах можливого катастрофічного затоплення (за умов добігання хвилі прориву до 4-х годин) зводиться завчасно;
- накопичення сховищ і укриттів планується і здійснюється диференційовано, залежно від рівня можливої небезпеки на даній території, з урахуванням економічних можливостей, виходячи з принципу розумної достатності, який передбачає вибір оптимальних варіантів захисту, підвищення рівня універсальності споруд.

Порядок створення фонду захисних споруд визначається рішеннями Уряду України.

Цей порядок визначає категорії населення, які підлягають укриттю у сховищах – це працівники найбільших працюючих змін об'єктів, розташованих в зонах можливих сильних руйнувань і продовжуючи свою діяльність в особливий період, а також робітники працюючих змін чергового персоналу, які забезпечують діяльність міста.

Передбачається завчасне накопичення сховищ для працівників нетранспортабельних хворих, які перебувають в установах охорони здоров'я, де можливе виникнення сильних руйнувань, а також обслуговуючого цих хворих медичного персоналу.

Для захисту працівників і населення територій, які не віднесені до груп з цивільного захисту, з урахуванням евакуйованого в них населення, створюється фонд протирадіаційних укриттів.

Шляхами накопичення фонду захисних споруд є:

- пристосування наявних, реконструйованих і тих, що будуються, будівель і споруд, які за своїм призначенням можуть бути використаними в інтересах захисту людей;
- будівництво цих об'єктів.

Потреба в захисних спорудах визначається органами виконавчої влади для робочих, службовців і населення, яке проживає на підвідомчій їм території. Виходячи з цих потреб, відповідно до завдань органів місцевого самоврядування, проектними організаціями

розробляються схеми розміщення захисних споруд у складі проектів (схем) планування мікрорайонів, кварталів в містах, населених пунктів в сільській місцевості.

Встановлено також порядок використання захисних споруд цивільного захисту. В мирний час вони можуть бути використаними для потреб підприємств, установ і організацій, а також для обслуговування населення. Підприємства, установи і організації, незалежно від форм власності, на балансі яких в захисні споруди цивільного захисту, забезпечують схоронність конструкцій і обладнання, а також утримання їх у стані, який забезпечує приведення в готовність до використання за призначення в термін до 12 годин.

Захисні споруди на атомних станціях, інших потенційно небезпечних об'єктах утримуються в постійній готовності до використання за прямим призначенням.

Стан захисних споруд перевіряється під час щорічних і спеціальних (позачергових) та комплексних перевірок.

Порядок щорічних оглядів визначає керівник підприємства, установи, організації, які експлуатують захисні споруди в особливий період.

При цьому перевіряється:

- герметичність сховища;
- працездатність всіх систем інженерно-технічного обладнання і захисних пристроїв;
- можливість приведення у готовність згідно з планом;
- експлуатація в режимі захисної споруди 6 годин з практичною перевіркою роботи у режимах чистої вентиляції і фільтровентиляції.

Результати перевірки оформлюються актом, на підставі якого складаються річні плани планово-попереджувальних ремонтів технічних засобів і будівельних конструкцій.

4.3 Заходи з евакуації

4.3.1 Основні положення щодо евакуації населення (працівників)

Евакуація - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Залежно від особливостей надзвичайної ситуації встановлюються такі види евакуації (рис.12):

- 1) обов'язкова;
- 2) загальна або часткова;
- 3) тимчасова або безповоротна.

Рис.12

Обов'язкова евакуація населення проводиться у разі виникнення загрози:

- 1) аварій з викидом радіоактивних та небезпечних хімічних речовин;
- 2) катастрофічного затоплення місцевості;
- 3) масових лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів, інших геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів;
- 4) збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій у безпечні райони, які визначаються Міністерством оборони України на особливий період).

Евакуація матеріальних і культурних цінностей проводиться у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, які можуть заподіяти їм шкоду, за наявності часу на її проведення, що визначається на підставі інформації суб'єктів моніторингу, спостереження, лабораторного контролю та прогнозування надзвичайних ситуацій.

Проведення евакуації забезпечується шляхом:

- створення на регіональному та місцевому рівні органів з евакуації, а також органів з евакуації на об'єктах господарювання;
- розроблення плану евакуації населення;
- визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та матеріальних і культурних цінностей;
- організації оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації;
- організації управління евакуацією;
- життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях його безпечного розміщення;
- участі у командно-штабних навчаннях та об'єктових тренуваннях;
- навчання населення діям під час проведення евакуації.

Проведення евакуації населення є складним в організаційному плані, тому потребує ретельної підготовки, максимальної координації залучених до цих заходів відповідальних осіб і суб'єктів, матеріальних та фінансових затрат.

Організацію евакуації об'єднаним територіальним громадам рекомендується здійснювати за таким алгоритмом:

1. Оцінка можливої обстановки, що може виникнути на території об'єднаної територіальної громади при надзвичайних ситуаціях, і потребує організації та проведення обов'язкових евакуаційних заходів.

До такої обстановки можуть призвести: наявність впливу радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів, зон катастрофічного затоплення, масових лісових і торфових пожеж, інших небезпечних геологічних та гідрологічних явищ і процесів.

Виконавчим органом міської (сільської, селищної) ради, на основі оцінки і розрахунків щодо можливої обстановки приймається рішення про необхідність завчасного планування евакуаційних заходів та створення органів з евакуації.

2. Створення органів з евакуації об'єднаної територіальної громади та планування дій у разі проведення евакуаційних заходів.

Виконавчим органом міської (сільської, селищної) ради розробляються розпорядчі документи щодо створення органів з евакуації.

На підставі рішення керівника органу місцевого самоврядування для планування, підготовки та проведення евакуації в об'єднаній територіальній громаді створюються тимчасові органи з евакуації (визначається персональний склад): комісії з питань евакуації; збірні пункти евакуації; проміжні пункти евакуації; приймальні пункти евакуації.

Органи з евакуації розробляють і затверджують свої положення, обов'язки, плани роботи з питань евакуації.

3. Розроблення плану евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей.

Комісія з питань евакуації розробляє план евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей об'єднаної територіальної громади.

У разі, якщо планується розміщення евакуйованого населення на території інших органів місцевого самоврядування, зазначений план погоджується з керівником цього органу.

Комісія з питань евакуації відповідає за підготовку населення до здійснення заходів з

евакуації та органів з евакуації до виконання завдань, організовує всебічне забезпечення і контроль виконання заходів з евакуації.

Час на розгортання і підготовку органів з евакуації до роботи не повинен перевищувати 4-х годин з моменту отримання розпорядження про проведення евакуації.

4. Розроблення плану приймання та розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей об'єднаної територіальної громади.

У разі, якщо на території об'єднаної територіальної громади планується розміщення евакуйованого населення з адміністративних територій інших органів місцевого самоврядування, розробляється план приймання та розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей.

На все населення, яке підлягає евакуації, складаються евакуаційні списки. Незайняте населення включається у списки за місцем роботи одного з членів сім'ї.

Евакуйовані громадяни повинні мати при собі документи, гроші, харчі, найнеобхідніші речі, медикаменти.

Дітям дошкільного віку вкладається в кишеню або прикріплюється до одягу записка, де зазначено їх прізвище, ім'я та по батькові, домашня адреса, а також прізвище, ім'я та по батькові батьків та контактні телефони.

5. Проведення підготовчих заходів щодо реалізації видів забезпечення населення, яке евакуйовується (транспортного, продовольчого, медичного, охорони громадського порядку тощо).

Виконавчий орган міської (сільської, селищної) ради має визначити:

- безпечний район для евакуйованого населення;
- розміщення матеріальних і культурних цінностей;
- приймання, облік, розміщення та життєдіяльність евакуйованого населення;
- виділення сил і засобів цивільного захисту (для спільного регулювання руху на маршрутах евакуації, забезпечення зберігання матеріальних і культурних цінностей);
- забезпечення радіаційного, хімічного, біологічного, інженерного захисту населення).

Виконавчим органом міської (сільської, селищної) ради, комісіями з питань евакуації визначаються обсяги та шляхи забезпечення евакуйованого населення транспортом, продовольством, медикаментами, предметами першої необхідності.

6. Проведення підготовки персоналу органів з евакуації, який залучається до здійснення евакуаційних заходів органом місцевого самоврядування, забезпечується на базі Навчально-методичного центру сфери цивільного захисту Одеської області.

7. Організація роз'яснювальної роботи з населенням щодо порядку дій з евакуації.

Виконавчим органом міської (сільської, селищної) ради вживаються організаційні заходи щодо проведення роз'яснювальної роботи на випадок евакуації (оформлення відповідних куточків у місцях з масовим перебуванням людей, підготовка листівок, розміщення інформації в засобах масової інформації).

4.3.2 Евакуаційні органи, їх склад, функції та завдання (рис.13)

Рис.13

Комісії з питань евакуації відповідають за:

- планування евакуації на відповідному рівні;
- підготовку населення до здійснення заходів з евакуації;
- підготовку органів з евакуації до виконання завдань;
- здійснення контролю за підготовкою проведення евакуації;
- приймання і розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей.

Керівник комісії з питань евакуації та її персональний склад призначаються органом, за рішенням якого утворені органи з евакуації.

У невідкладних випадках у складі таких комісій утворюються оперативні групи, що розпочинають роботу з моменту прийняття рішення про проведення евакуації населення.

До складу **евакуаційних комісій** входять:

- голова евакуаційної комісії;
- заступник голови евакуаційної комісії; секретар евакуаційної комісії; група зв'язку та оповіщення; група обліку евакуації населення (працівників) та інформації;
- група транспортного забезпечення;
- група організації розміщення евакуйованого населення (працівників) у безпечному районі;
- група охорони громадського порядку і безпеки дорожнього руху;
- група медичного забезпечення;
- група матеріально-технічного забезпечення;

Збірні пункти евакуації розміщуються поблизу залізничних станцій, морських і річкових портів, пристаней, маршрутів евакуації, а також на наявних міських площах, у відкритих безпечних місцях або безпечних приміщеннях.

Збірні пункти евакуації призначаються для збору і реєстрації евакуйованого населення, формування евакуаційних колон і ешелонів, спрямування їх до пунктів посадки на транспорт та вихідні пункти пішого руху і відправлення евакуйованого населення у безпечні райони.

Вони забезпечуються прямим зв'язком з комісією з питань евакуації, адміністрацією пункту посадки на транспорт, вихідним пунктом пішого руху комісії з питань евакуації, які розташовані у безпечних районах, а також транспортними органами.

Кількість збірних пунктів евакуації і їхня пропускна здатність визначається з урахуванням чисельності населення, яке евакуюється, кількості маршрутів евакуації, пунктів посадки на транспорт й інтенсивності відправлення з них автоколон, ешелонів, суден.

У невідкладних випадках функції збірних пунктів евакуації за рішенням керівника комісії з питань евакуації покладаються на **оперативні групи**.

До складу адміністрації **збірних пунктів евакуації** входять:

- начальник збірного евакуаційного пункту;
- заступник начальника збірного евакуаційного пункту, група реєстрації і обліку (4-6 осіб);
- група комплектування колон, ешелонів та їх відправлення в безпечні райони (4-6 осіб);
- група охорони громадського порядку (2-3 особи);
- медичний пункт (3 особи);
- кімната матері та дитини (2-3 особи);
- комендант.

Проміжні пункти евакуації розміщуються на зовнішньому кордоні зони надзвичайної ситуації, пов'язаної з радіоактивним забрудненням (хімічним зараженням), для пересадки населення з транспорту, що працював у зоні надзвичайної ситуації, на дезактивовані транспортні засоби, які здійснюють перевезення на незабруднені (незаражені) території.

Кількість, нумерація, місця розташування та перелік районів, на території яких розміщуються проміжні пункти евакуації, визначаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування.

До складу **проміжного пункту евакуації (ППЕ)** входять:

- начальник ППЕ;
- заступник начальника ППЕ;
- комендант ППЕ;
- група охорони громадського порядку (2-3 особи);
- група регулювання руху (3-4 особи);
- медичний пункт (1-2 особи);
- санітарно - миючий пункт (2-3 особи);
- група реєстрації та обліку (1-2 особи);
- група харчування (1-2 особи);
- пункт заправки паливом (1-2 особи);
- пост дозиметричного контролю (1-2 особи).

Приймальні пункти евакуації розгортаються для приймання, ведення обліку евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей та відправлення їх до місць постійного (тимчасового) розміщення (збереження) у безпечних районах.

До складу **приймального пункту евакуації** входять:

- начальник приймального пункту евакуації;
- заступник начальника приймального пункту евакуації;
- група зустрічі, приймання та тимчасового розміщення евакуйованого населення (працівників) (2-3 особи);
- група виправлення та супроводу евакуйованого населення (працівників) до пункту розміщення (3-4 особи);
- група охорони громадського порядку (2-3 особи);
- група забезпечення (2-3 особи);
- медичний пункт (1-2 особи);
- відповідальний кімнати матері та дитини (1 особа);
- відповідальний столу довідок (1 особа).

4.3.3 Організація життєзабезпечення постраждалих

Життєзабезпечення постраждалих полягає у створенні і підтриманні умов, мінімально необхідних для збереження життя і здоров'я населення в зонах надзвичайних ситуацій, на маршрутах евакуації і в місцях розміщення евакуйованого населення, за встановленими нормами і нормативами та включає забезпечення населення водою, продуктами харчування, предметами першої необхідності, місцем для тимчасового проживання, виробами медичного призначення, лікарськими засобами та комунально-побутовими послугами, а також транспортне та інформаційне забезпечення (ст.81 Кодексу ЦЗ).

Заходи життєзабезпечення постраждалих здійснюються під час надзвичайних ситуацій, а також під час ведення воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій.

Організація життєзабезпечення постраждалих покладається:

- в областях - на обласні державні адміністрації;
- у районах - на районні державні адміністрації;
- у містах, селищах та селах, в ОТГ - на органи місцевого самоврядування.

Безпосереднє життєзабезпечення постраждалих здійснюється **силами і засобами відповідних спеціалізованих служб цивільного захисту** областей, районів, міст обласного значення. До здійснення заходів щодо життєзабезпечення постраждалих залучаються сили та засоби центральних органів виконавчої влади, аварійно-рятувальні служби.

Відповідно до ст.8 Кодексу ЦЗ **організація життєзабезпечення** постраждалого населення відноситься до основних завдань ЄДС ЦЗ.

4.3.3.1 Життєзабезпечення населення при надзвичайних ситуаціях

Життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях їх безпечного розміщення є одним із шляхів забезпечення проведення евакуації (ст.33 Кодексу ЦЗ).

Вирішення проблеми життєзабезпечення населення (рис.14), особливо на початковому етапі ліквідування НС, є одним із першочергових завдань органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, органів управління ЄДС ЦЗ на всіх рівнях.

Заходи щодо життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуацій здійснюють:

- у зонах надзвичайних ситуацій;
- на маршрутах евакуювання та місцях розміщення евакуйованих;
- на території запровадження обмежувальних протиепідемічних і карантинних заходів у разі виникнення епідемії, а також зонах біологічного зараження;
- у місцях розміщення біженців і вимушених переселенців.

До першочергових завдань життєзабезпечення належать: забезпечення населення водою, продуктами харчування, предметами першої необхідності, житлом, медичною допомогою, комунально-побутовими послугами, транспортне та інформаційне забезпечення.

Склад конкретних заходів забезпечення залежить від характеру НС, її масштабів, реальних потреб населення, які виникли, та інших чинників.

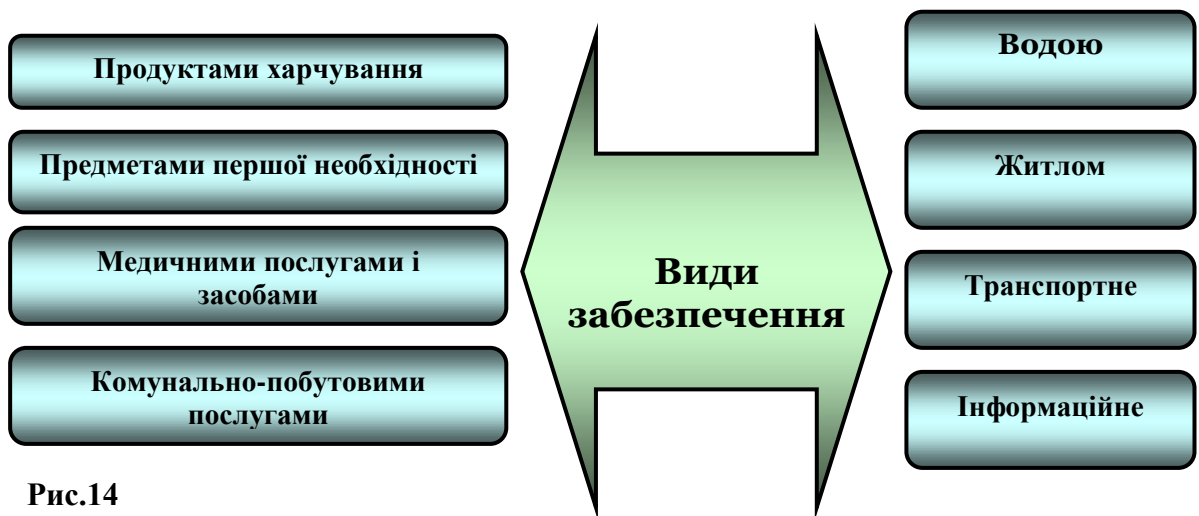

Рис.14

Заходи щодо забезпечення питною водою передбачають:

- визначення необхідної кількості води для побутових потреб у районі лиха;
- уточнення стану і можливості використання уцілілих і частково пошкоджених систем побутового водопостачання і автономних водозаборів, водоочисних споруд і установок;
- обладнання пунктів водозабору, очищення і роздачі води у пересувну тару;
- організація підвезення необхідної кількості води наливним транспортом і у розфасовці, а також подача її тимчасовими водопроводами населенню, підприємствам громадського харчування, хлібопекарням, лікувальним установам;
- використання простих засобів видобування і очищення води; введення і здійснення нормувань водоспоживання і посиленого контролю за якістю води; захист систем водопостачання і автономних водозаборів від радіоактивного та інших видів забруднення і хімічного зараження;
- підготовка, у разі необхідності, на водопроводах, які використовують воду поверхневих джерел, систем її очищення від радіоактивних, хімічних та інших небезпечних речовин;
- організація відновлення і ремонту пошкоджених систем побутового водопостачання, автономних водозабірних споруд.

Заходи щодо забезпечення продуктами харчування включають:

- оцінку необхідної номенклатури і кількості продовольства для забезпечення населення і рятувальників;
- централізоване отримання, облік і розподіл продовольства, у тому числі і одержаного як гуманітарну допомогу;
- визначення реальних можливостей щодо виробництва продовольства, продуктів

харчової і м'ясо-молочної промисловості (хліба, хлібобулочних виробів, крупи, макаронних виробів, м'яса і м'ясопродуктів, риби і рибопродуктів, молокопродуктів, жирів, цукру, овочів і овочевих консервів, солі тощо);

- оцінку можливостей і організацію підприємств громадського харчування;
- оцінку запасів продовольства на складах держрезерву і торговельних організацій;
- визначення необхідної кількості пунктів харчування, польових кухонь і хлібопекарень, розгортання, у разі необхідності, їх роботи;
- організацію, у разі необхідності, контролю за забрудненням продуктів харчування радіоактивними, хімічними та іншими небезпечними речовинами, знезаражування продовольства і харчової сировини;
- приготування і роздачу їжі постраждалому населенню і учасникам ліквідації наслідків НС, видачу їм продовольства відповідно до порядку і на умовах, прийнятих для даної НС.

Забезпечення постраждалого населення предметами першої необхідності передбачає:

- визначення необхідної кількості і номенклатури предметів першої необхідності (одягу, взуття, ковдр, посуду, засобів особистої гігієни, миючих засобів, тканин, галантереї тощо);
- збір, сортування і підготовку до використання предметів першої необхідності з пошкоджених складів, а також тих, що надійшли як гуманітарна допомога і взаємодопомога населення;
- визначення можливостей і здійснення забезпечення постраждалих за рахунок центральних та інших органів виконавчої влади і самоврядування, включаючи і наявні резерви;
- виявлення дефіциту і визначення шляхів його покриття за рахунок перерозподілу продукції на території, яка постраждала;
- підготовку запитів про гуманітарну та інші види допомоги; організацію, у разі необхідності, контролю за забрудненням предметів першої необхідності, які підлягають видачі населенню, їх знезаражування;
- захоронення забруднених предметів першої необхідності, які за результатами контролю є непридатними до використання;
- визначення місця і порядку видачі, здійснення видачі предметів першої необхідності; організацію пересувних пунктів і відділень служб постачання.

Забезпечення постраждалого населення тимчасовим житлом передбачає:

- визначення потреби населення у тимчасовому житлі в зоні НС, а також у місцях розміщення евакуйованих (відселених) і потреби населення в постійному житлі, якщо наявне не підлягає відновленню, або знезаражуванню;
- проведення інвентаризації житлового фонду, який зберігся, оцінку ступеня пошкодження (руйнувань, забруднення) об'єктів виробничого і соціального призначення;
- направлення запитів про поставку житла, яке швидко будується; розгортання тимчасового житла (намети, пересувні і збірні будиночки тощо);
- підготовку санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, спортивних і дитячих таборів та інших громадських будівель і споруд для розміщення осіб, які втратили житло, а також евакуйованих;
- організацію контролю за забрудненням приміщень, які призначені для тимчасового розміщення постраждалих та їх знезаражування.

Забезпечення населення житлом, замість втраченого внаслідок НС, здійснюється після ліквідації НС за рахунок страхових виплат і допомоги держави.

Забезпечення постраждалого населення комунально-побутовими послугами передбачає:

- уточнення обсягів паливних ресурсів, які збереглися, стаціонарних тепло-, енергоджерел, необхідної кількості палива та енергії;
- використання, за можливістю, як джерел енергії локомотивів, річкових та морських суден;
- визначення необхідної кількості нестандартних, простих засобів обігріву і електропостачання (печі, пересувні малогабаритні котельні, дизель-електростанції, акумулятори тощо) та постачання їх населенню;
- визначення необхідних обсягів першочергового відновлення водопровідних, каналізаційних, теплових, газових, електро- і тепломереж;
- забезпечення населення в зоні НС і місцях евакуації лазнями, душовими, пральними, туалетами, організації лазне-прального обслуговування, використання для цього пересувних засобів;
- проведення, у разі необхідності, знезаражування комунальних і побутових стічних вод, організація лазне-прального обслуговування за межами зон радіоактивного (хімічного) забруднення;
- виділення необхідних сил та засобів для поховання загиблих і необхідної кількості місць поховання;
- організація та видалення побутових відходів на житловій території зони НС.

Транспортне забезпечення населення полягає в транспортному обслуговуванні заходів життєзабезпечення населення (доставка ресурсів), а також в транспортному обслуговуванні лікувально-евакуаційних заходів і евакуації населення.

Інформаційне забезпечення передбачає комплекс заходів щодо своєчасного інформування населення з усіх питань, пов'язаних з НС. В інформації, яка доводиться до населення, помітне місце відведено питанням першочергового життєзабезпечення. Обов'язково повідомляється про розміщення пунктів роздачі води і їжі, медичної допомоги, організацію комунально-побутового обслуговування тощо (**Наказ МНС «Про затвердження Методичних рекомендацій «Організація управління в надзвичайних ситуаціях» від 05.10.2007 № 685**).

Медичне забезпечення населення при надзвичайних ситуаціях - комплекс організаційних, лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та евакуаційних заходів, спрямованих на попередження і ліквідацію медико-санітарних наслідків НС. Медичне забезпечення організовується медичною службою цивільного захисту відповідного рівня: держави, областей, міст та районів. Загальне керівництво з питань медико-санітарного забезпечення населення при НС здійснює начальник цивільного захисту відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

ГУ(У) МНС забезпечує, у межах компетенції, реалізацію заходів у сфері медичного та біологічного захисту населення від НС та координацію дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у цій сфері.

Складовими медичного забезпечення населення при НС є оцінка медико-санітарної обстановки, медична (медико-тактична) та інші спеціальні види розвідки, лікувально-евакуаційне забезпечення населення при НС, санітарно-гігієнічне та протиепідемічне забезпечення населення при НС.

Медико-санітарна обстановка при НС - це сукупність умов і факторів, які визначають обсяг, характер і напрямки організації медичного забезпечення, необхідного для подолання медико-санітарних наслідків НС.

Основними елементами оцінки медико-санітарної обстановки повинні стати:

- величина і структура санітарних втрат серед населення;
- закономірності формування санітарних втрат; потреба потерпілих у медичній допомозі;
- санітарно-гігієнічний і епідемічний стан в осередках НС;
- потреба у силах і засобах для медичного забезпечення населення і їх наявність;

- умови роботи медичних формувань; умови життєзабезпечення населення.

За результатами оцінки медико-санітарної обстановки в районі НС визначається прогноз санітарних втрат серед населення, яке опинилося в зоні НС, організація лікувально-евакуаційного та санітарно-гігієнічного і протиепідемічного забезпечення населення, основні напрямки розвідки та складається план ліквідації медико-санітарних наслідків НС (п.6.2 **Наказ МНС «Про затвердження Методичних рекомендацій "Організація управління в надзвичайних ситуаціях" від 05.10.2007 № 685**).

4.3.3.2 Організація приймання, розміщення та життєзабезпечення евакуйованих у безпечному районі в особливий період

У разі введення воєнного стану в країні або на окремих її територіях, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування проводять евакуацію населення, матеріальних і культурних цінностей, які мають важливе державне, господарське і культурне значення з місць і районів, небезпечних для проживання згідно з рішенням Кабінету Міністрів України.

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та об'єкти, які приймають евакуйоване населення (працівників), забезпечують їх житлом, будівлями і приміщеннями.

Керівники організацій, на базі яких сплановано розміщення евакуйованих підприємств, організацій і установ, надають їм земельні ділянки, виробничі і службові приміщення, запаси пального, інвентар і устаткування.

Розміщення евакуйованого населення в особистих житлових приміщеннях громадян і евакуйованих працівників організацій здійснюється уповноваженими співробітниками адміністрацій району, головою (заступником голови) евакуаційної комісії, головами селищних і сільських рад, представниками відділу внутрішніх справ, начальником (заступником начальника) приймального евакуаційного пункту, згідно із списками організацій, що прибувають по евакуації.

Терміни проведення приймання, розміщення евакуйованих у безпечному районі, а також приймання і розміщення матеріальних і культурних цінностей залежить від чисельності евакуйованих, віддаленості від місць їх попереднього проживання, кліматичних умов, характеристики місцевості, розвитку дорожньої мережі, технічного стану транспорту, наявності житлових приміщень для розміщення евакуйованих.

Підготовка безпечних районів для розміщення евакуйованого населення (працівників) включає:

- будівництво протирадіаційних укриттів і пристосування для цього будівель і споруд на території населених пунктів;
- будівництво в період загрози виникнення надзвичайних ситуацій найпростіших сховищ та укриття для населення;
- збільшення житлового фонду;
- підготовку будівель громадського, службового, виробничого призначення для розміщення громадян і організацій;
- розширення торгової мережі, установ комунального, медичного, побутового обслуговування;
- підготовку джерел водопостачання;
- розвиток дорожньої мережі і системи зв'язку.

Підготовка будівель і приміщень суспільного призначення для розміщення евакуйованих проводиться спільними зусиллями адміністрації району, житлово-експлуатаційними організаціями, евакуаційною комісією та вищестоящим керівним органом, який контролює проведення евакуаційних заходів.

Для розміщення евакуйованого населення використовуються будівлі громадського призначення, будинки і житлові приміщення місцевих жителів.

Для розміщення організацій використовуються будівлі і приміщення службового і виробничого призначення.

Для забезпечення евакуйованих житлом використовуються будинки відпочинку, санаторії, туристичні бази, дитячі оздоровчі табори, дитячі заклади цілорічного використання, пансіонати, школи-інтернати, дачні та садові будівлі, які опалюються, об'єкти комунальної власності, будинки соціально-культурного призначення, готельні комплекси тощо.

У разі недостатності житла для розміщення евакуйованого населення може бути примусове вилучення приватного майна та відчуження об'єктів права приватної власності громадян з наступним повним відшкодуванням їх вартості згідно з чинним законодавством, а також можливе тимчасове підселення людей у квартири і будинки місцевих жителів з обов'язковим узгодженням цього питання з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

У разі, коли евакуйоване населення неможливо розмістити у безпечному районі своєї області (Автономна Республіка Крим), частина його може розміщуватися у сусідніх областях з обов'язковим узгодженням цього питання з керівником виконавчої влади відповідної області.

Забезпечення евакуйованого населення продовольством і предметами першої необхідності організовується через місцеві торгові організації, мережі громадського харчування і побутового обслуговування, а також у сім'ях, куди вони підселяються.

Служби торгівлі і харчування створюються за рішенням місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на базі організацій, підприємств і установ різних форм власності.

Розрахунок за продукти харчування здійснювати з врахуванням **постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 11 жовтня 2016 р. № 780.**

4.4 Організація радіаційного, хімічного, біологічного захисту населення

Складовою частиною загального комплексу заходів щодо захисту населення від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру є радіаційний, хімічний, біологічний захист (рис.15).

Важливість радіаційних, хімічних, біологічних заходів для захисту населення зумовлена можливим знаходження на території об'єднаної територіальної громади небезпечних радіаційних та хімічних об'єктів, а також сформованим станом радіаційної, хімічної, біологічної безпеки.

Рис.15

Для організації радіаційного, хімічного, біологічного захисту населення об'єднаним територіальним громадам рекомендується забезпечити виконання наступних заходів:

1. *Виявити та оцінити вплив на безпеку життєдіяльності населення радіаційних, хімічних, біологічних небезпечних об'єктів.*

Виконавчі органи міських (сільських, селищних) рад оцінюють вплив радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів на безпеку життєдіяльності населення, визначають зони можливого хімічного забруднення та прогнозовані зони хімічного забруднення внаслідок можливих хімічних аварій, проводять розрахунки щодо кількості суб'єктів господарювання та населення, які можуть потрапити у зазначені зони та зони спостереження навколо атомних електростанцій.

На підставі розпорядження голови обласної державної адміністрації виконавчі органи міських (сільських, селищних) рад створюють розрахунково-аналітичні групи зокрема, розробляють та затверджують положення про розрахунково-аналітичні групи, у якому визначають завдання, функціональні обов'язки, порядок роботи (рекомендації визначено наказом МНС від 11.08.2010 № 649), укомплектовують їх працівниками, забезпечують оснащенням згідно із затвердженим положенням про розрахунково-аналітичні групи.

2. *Забезпечити населення засобами індивідуального захисту органів дихання від небезпечних речовин та територіальних формувань цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами для хімічної розвідки і хімічного контролю.*

Виконавчі органи міських (сільських, селищних) рад визначають обсяги забезпечення непрацюючого населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення, засобами індивідуального захисту органів дихання, а також обсяги забезпечення формувань цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки та дозиметричного і хімічного контролю.

Місцевими (сільськими, селищними) радами планується виділення коштів за рахунок місцевих бюджетів і коштів хімічно небезпечних об'єктів на закупівлю зазначених засобів для непрацюючого населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення, а також за рахунок місцевих бюджетів - засобів індивідуального захисту, приладів радіаційної та хімічної розвідки та дозиметричного і хімічного контролю для формувань цивільного захисту.

Згідно із законодавством, населення, яке проживає у зонах спостереження атомних електростанцій, забезпечується респіраторами за рахунок державного бюджету.

Місцеві (сільські, селищні) ради визначають місця для зберігання та пункти видачі засобів індивідуального захисту органів дихання для непрацюючого населення.

При загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій, пов'язаних із виливом (викидом) у довкілля радіоактивних та небезпечних хімічних речовин, виконавчі органи міських (сільських, селищних) рад організують своєчасну видачу зазначених засобів непрацюючому населенню.

3. *Забезпечити населення препаратами стабільного йоду.*

Згідно із законодавством, населення, яке проживає у зонах спостереження атомних електростанцій, забезпечується препаратами стабільного йоду за рахунок державного бюджету.

При виникненні радіаційної аварії на атомній електростанції виконавчі органи міських (сільських, селищних) рад, на підставі рекомендацій МОЗ України стосовно оцінки та прогнозу доз опромінення населення у зонах радіоактивного забруднення, організують своєчасну видачу зазначених засобів населенню.

4. *Ввести відповідний режим радіаційного захисту населення.*

При виникненні радіаційної аварії вводяться заходи захисту населення: обмеження перебування населення на відкритому повітрі, укриття у захисних спорудах, евакуація та йодна профілактика здійснюється відповідно до рівнів виправданості та безумовної виправданості (Норми радіаційної безпеки України (НРБУ- 97), таблиця Д.7.1 - Найнижчі межі виправданості та рівні безумовної виправданості для невідкладних контрзаходів).

5. *Організувати і провести дозиметричний та хімічний контроль.*

Дозиметричний та хімічний контроль включає визначення доз опромінення населення, а також рівня забруднення радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами об'єктів навколишнього природного середовища, продуктів харчування, питної води, поверхні транспортних засобів, одягу та майна. Дозиметричний та хімічний контроль здійснюється установами та організаціями, що входять до складу державної системи моніторингу довкілля.

6. Провести санітарну обробку населення та спеціальну обробку транспорту, майна та одягу.

Санітарна обробка населення та спеціальна обробка (дезактивація, дегазація) майна та одягу здійснюються підприємствами комунального призначення (лазні, пральні), завчасно пристосованими для здійснення зазначених заходів.

Спеціальна обробка техніки здійснюється автотранспортними підприємствами, завчасно пристосованих для здійснення таких заходів.

Місцевими (сільськими, селищними) радами формується перелік зазначених підприємств та укладаються із ними цивільно-правові угоди щодо проведення санітарної обробки людей та спеціальної обробки транспорту, майна та одягу.

4.5 Організація підготовки з питань надзвичайних ситуацій

Одним з основних завдань цивільного захисту є підготовка і перепідготовка керівного складу ЦЗ, його органів управління та сил, навчання населення (рис.16) вмінно застосовувати засоби індивідуального захисту та діям у НСНС (ст.ст. 19, 20, 39-42, 91, 92 Кодексу цивільного захисту України).

Згідно зі **статтею 19 Кодексу цивільного захисту України** до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту належить забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Навчання осіб керівного складу та фахівців органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється шляхом проведення функціонального навчання та практичної підготовки.

Функціональне навчання (набуття та систематичне оновлення спеціальних знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту) проходять посадові особи органів місцевого самоврядування, визначені **додатком 1 постанови Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 № 819**, на базі навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

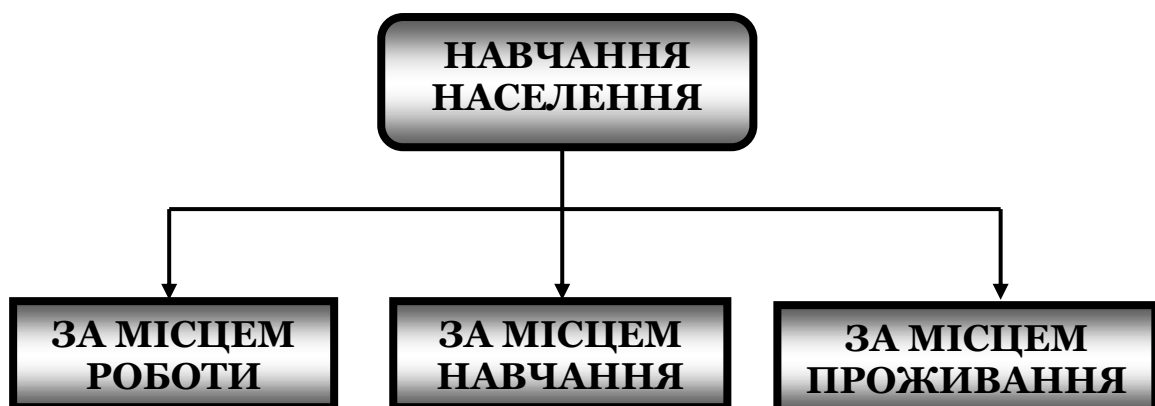

Рис.19

Законодавчо визначено, що керівний склад та фахівці органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, мають проходити функціональне навчання у перший рік призначення на посаду і періодично один раз на три-п'ять років.

Органи місцевого самоврядування мають вести облік осіб, які мають проходити функціональне навчання, визначають щорічну потребу в навчанні, а також забезпечують періодичність його проведення.

Функціональне навчання проводиться відповідно до державного замовлення за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для фінансування ДСНС.

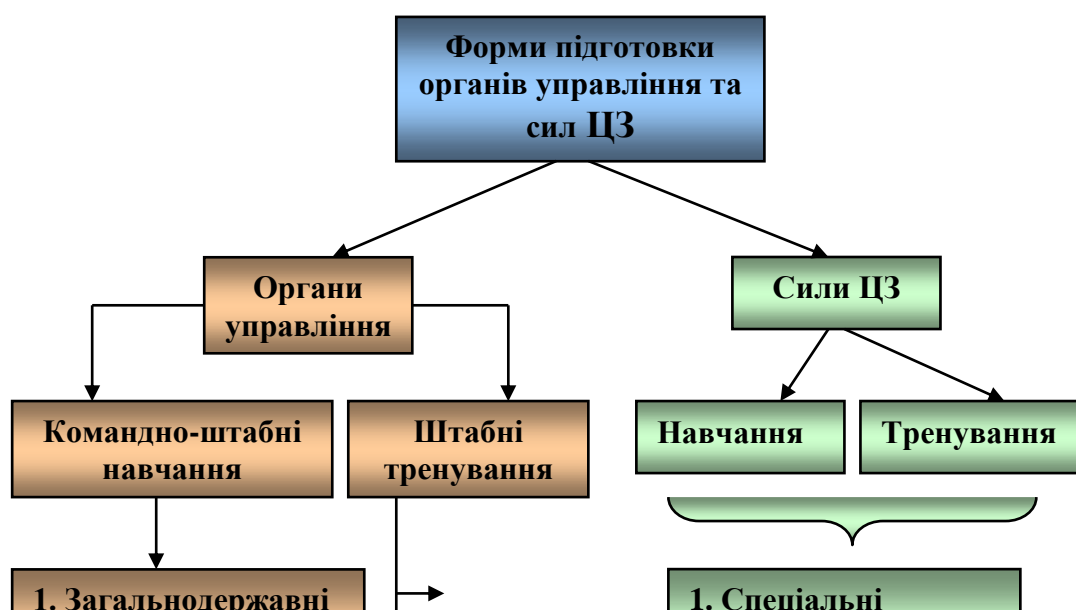
Для організації проведення функціонального навчання навчально-методичними центрами сфери цивільного захисту розробляються відповідні навчальні програми, що затверджуються керівниками територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту.

Органи місцевого самоврядування закріплюють на праві оперативного управління за навчально-методичними центрами сфери цивільного захисту приміщення, споруди та інше майно, необхідне для забезпечення їх діяльності.

Практична підготовка (спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту) здійснюється (рис.20) з метою відпрацювання дій для проведення заходів спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям і реагування на них в мирний час і особливий період:

- **органів управління** - шляхом проведення командно-штабних навчань та штабних тренувань з керівним складом і фахівцям і органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з цивільного захисту. Організація підготовки органів управління покладається на керівників таких органів;
- **сил цивільного захисту** - шляхом проведення органами управління спеціальних, показових, експериментальних навчань (тренувань) з питань цивільного захисту. Організація підготовки сил цивільного захисту здійснюється органами управління, а також органами управління суб'єктів господарювання, у складі яких вони перебувають.

Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту передбачено, що підготовка органів управління та сил цивільного захисту здійснюється відповідно до плану основних заходів цивільного захисту України на відповідний рік, річних планів основних заходів цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланок.

Роздільні

Спільні

Рис.20

Органи місцевого самоврядування щороку затверджують графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, підготовлені керівниками підприємств, установ, організацій.

Фінансування заходів з підготовки органів управління та сил цивільного захисту здійснюється за рахунок відповідних бюджетних призначень, а також коштів суб'єктів господарювання.

Для відпрацювання студентами, учнями та дітьми дій у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, відповідно до вимог пунктів 20, 21 та 22 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (**постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444**), щороку проводяться:

- у вищих навчальних закладах - комплексне об'єктове тренування тривалістю до 8 годин;

- у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах - День цивільного захисту;

- у дошкільних навчальних закладах - Тиждень безпеки дитини.

Для навчання населення з питань цивільного захисту в об'єднаній територіальній громаді також рекомендується:

- організувати просвітницьку роботу

- забезпечити постійне інформування населення

- налагодити розроблення та виготовлення навчально-наочних брошур, буклетів та пам'яток

- застосувати соціальну рекламу з питань безпечної життєдіяльності.

Інформаційно-просвітницька робота з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій організовується органами місцевого самоврядування, в тому числі через утворені при них консультаційні пункти, та передбачає:

- інформування населення про методи реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

- створення в консультаційних пунктах умов для оволодіння громадянами навичками користування найбільш поширеними засобами захисту і надання першої само- та взаємодопомоги.

Рекомендації щодо дій населення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій розміщені на сайті ДСНС України, ГУ ДСНС України в Одеській області у розділі "Абетка безпеки", де міститься навчальна інформація про небезпеки соціального характеру, небезпеки техногенного характеру, пожежну небезпеку, небезпеки природного характеру, небезпеки іншого характеру.

V. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯМ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних із виконанням органами місцевого самоврядування повноважень у сфері цивільного захисту, може відбуватись за рахунок коштів місцевого та державного бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел.

Для фінансування спільних проектів територіальних громад (у тому числі у сфері цивільного захисту) держава може передавати органам місцевого самоврядування кошти у вигляді дотацій та субвенцій.

Так, відповідно до Бюджетного кодексу України формується державний фонд регіонального розвитку, обсяг коштів якого затверджується Законом про Державний бюджет України на рік.

Отже, сьогодні об'єднані територіальні громади мають значно більше власних ресурсів і можливість долучитись до отримання коштів з Державного фонду регіонального розвитку.

Інформацію щодо нормативно-правового забезпечення Державного фонду регіонального розвитку розміщено на сайті Мінрегіону (*режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/derzhavniy-fond-regionalnogo-rozvitku>*).

Інформацію щодо розробки та реалізації інвестиційних проектів регіонального розвитку в сфері цивільного захисту (на прикладі створення формувань місцевої пожежної охорони в Хмельницькій області) розміщено на сайті ДСНС (*режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Metodichni-materiali.html>*).

Методичний посібник для розробників проектів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад та Рекомендації по використанню зазначеної цільової субвенції для потреб цивільного захисту розміщено на сайті ДСНС (*режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Metodichni-materiali.html>*).

Також, відповідно до Закону України "Про Державний бюджет на 2017 рік" передбачено надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури створених об'єднаних територіальних громад. Порядок та умови надання зазначеної субвенції, її розподіл затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2017 № 410 "Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад".

Цей порядок передбачає, що субвенція, зокрема, може спрямовуватися на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності (враховуючи виготовлення проектної та містобудівної документації), а саме:

- створення систем оповіщення населення;
- закупівлю пожежної та спеціальної рятувальної техніки та пожежно-рятувального оснащення;
- будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт інших об'єктів, які є важливими для посилення економічної спроможності і забезпечення територіальної згуртованості громади, належного рівня безпеки громадян.

VI. РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Успішними стають ті громади, які вдало розвивають власну спроможність та поліпшують внутрішні умови, що впливають на безпечну життєдіяльність громадян. З метою оптимального використання ресурсів та забезпечення сталості розвитку об'єднаної територіальної громади, максимального задоволення інтересів членів територіальної громади здійснюється стратегічне планування.

Сутність стратегічного планування з питань цивільного захисту передбачає обґрунтування цілей і шляхів їх досягнення на основі формулювання комплексу завдань і робіт, а також визначення ефективних методів, способів і ресурсів усіх видів, необхідних для виконання цих завдань та встановлення їх взаємозв'язку.

Стратегічне планування з питань цивільного захисту є найважливішою функцією управління діяльністю ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі - ЄДС ЦЗ), яке реалізується шляхом прийняття міською (сільською, селищною) радою відповідних заходів, насамперед, в таких розроблених із залученням громадськості актах:

генеральному плані розвитку населених пунктів громади;

стратегічному плані соціально-економічного та культурного розвитку громади.

Проте, коли затверджується окрема цільова програма розвитку цивільного захисту об'єднаної територіальної громади, реалізація визначених в ній заходів передбачає комплексний вплив на організацію цивільного захисту, забезпечення пожежної безпеки (будівництво пожежного депо, придбання сучасних аварійно-рятувальних автомобілів та пожежної техніки, зміцнення матеріально-технічної бази підрозділів, тощо), дотриманням безпечної життєдіяльності людей.

Варіант Програми стратегічного розвитку ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту наведено у додатку.

У цих стратегічних планах рекомендується передбачати заходи цивільного захисту та фінансові розрахунки, які, зокрема, стосуються:

- удосконалення функціонування ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та зменшення ризику їх виникнення;
- захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у разі загрози їх настання;
- підготовки керівного складу і фахівців, органів управління та сил цивільного захисту;
- тощо.

Плани стратегічного розвитку цивільного захисту мають об'єднувати суб'єктів забезпечення цивільного захисту та підпорядкованих їм органів управління загальною метою, надавати всім процесам однонаправленості та скоординованості, що дозволяє найбільш повно і ефективно використовувати наявні ресурси, комплексно, якісно та якомога швидко вирішувати різноманітні завдання для забезпечення безпечної життєдіяльності територіальної громади.

Перед тим, як розпочати процес стратегічного планування з питань цивільного захисту, рекомендується визначити наступні питання:

- наскільки жителі територіальної громади поінформовані про існуючі проблеми цивільного захисту;
- чи існують чіткі пріоритети щодо проблемних питань, які потребують першочергового вирішення для забезпечення безпечної життєдіяльності людей;
- якою мірою стратегічний план з питань цивільного захисту буде пов'язуватися з іншими планами міської (сільської, селищної) ради та її виконавчих органів;
- які труднощі можуть виникнути у процесі об'єднання ресурсів різних секторів територіальної громади для вирішення першочергових завдань з питань цивільного захисту;
- чи мали населені пункти, що увійшли до складу об'єднаної територіальної громади, власні довгострокові плани з питань цивільного захисту і чи можуть вони бути використані;
- скільки часу потрібно для процесу планування, і на який термін буде розрахований стратегічний план з питань цивільного захисту.

Вимоги, які пред'являються до планування, нерозривно пов'язані між собою і невиконання хоча б однієї з них призведе до того, що заплановані заходи не будуть виконані в повному обсязі. Для забезпечення якості планування з питань цивільного захисту належне проведення аналізу об'єднаною територіальною громадою є критично важливим. Стратегічне планування з питань цивільного захисту: варто базувати на перевагах конкретної об'єднаної територіальної громади; враховувати стратегії розвитку цивільного захисту області та держави; розраховувати на залучення реальних фінансових ресурсів; має відповідати правилам громадської участі та лобістської незаангажованості.

Працюючи над підготовкою стратегічного плану з питань цивільного захисту об'єднаним територіальним громадам рекомендується мати на увазі, що цей документ доречно готувати з розрахунку його реалізації у середньосроковій перспективі, тобто на період до 7 років.

Нижче наведено алгоритм розробки стратегічного плану з питань цивільного захисту.

Алгоритм розробки стратегічного плану з питань цивільного захисту.

МІСЯЦІ	СТАДІЇ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ
1	Підготовка - розпорядження міського (сільського, селищного) голови про уповноваження Робочої групи розробити стратегічного плану з питань цивільного захисту
1	Засідання Робочої групи: ознайомлення з методологією стратегічного планування з питань цивільного захисту, затвердження плану заходів з розробки стратегічного плану, організація процесу збору даних та проведення аналізу
1-3	Проведення аналізу: аналіз і перегляд стратегій області (держави) з питань цивільного захисту; аналіз попередніх планів; дослідження та оцінка можливостей безпечної життєдіяльності людей; опитування заінтересованих суб'єктів; систематизація даних та підготовка аналізу основних тенденцій цивільного захисту територіальної громади
4	Засідання Робочої групи: презентація та обговорення результатів аналізу; формулювання та обговорення прогнозів і сценаріїв цивільного захисту; формулювання стратегічного бачення; проведення SWOT- аналізу
4-5	Розробка елементів стратегічного плану: розробка SWOT - матриці (аналіз взаємозв'язків факторів SWOT через матрицю SWOT/TOWS та основні аналітичні висновки щодо порівняльних переваг, викликів та ризиків)
4-5	Засідання Робочої групи: презентація SWOT - матриці, порівняльних переваг, викликів та ризиків; підготовка проекту структури стратегічних, операційних цілей та завдань стратегічного плану з питань цивільного захисту <i>(Починаючи з 60-х років минулого століття й донині SWOT- аналіз широко застосовується у процесі стратегічного планування, що полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії: сильних (Strengths) і слабких (Weaknesses) сторін проекту; можливостей (Opportunities), що відкриваються при його реалізації; та загроз (Treats), пов'язаних з його здійсненням)</i>
6	Підготовка плану реалізації стратегічного плану з питань цивільного захисту. Підготовка технічних завдань на проекти розвитку, які відповідають завданням плану
7	Засідання Робочої групи: відбір/корегування технічних завдань на проекти розвитку для плану реалізації стратегічного плану з питань цивільного захисту; підготовка системи його моніторингу
8	Підготовка стратегічного плану з питань цивільного захисту
9	Громадські слухання для обговорення стратегічного плану з питань цивільного захисту
10	Розгляд на черговій сесії місцевої ради і ухвалення стратегічного плану з питань цивільного захисту

При розробленні стратегічного плану з питань цивільного захисту рекомендується дотримуватись наступних основних етапів.

На **I етапі** здійснюється збір та аналіз вихідних даних, аналіз можливих варіантів розвитку подій, формулювання та постановка цілей і завдань, визначення шляхів досягнення поставлених цілей і виконання завдань, попередні розрахунки фінансових і матеріальних витрат для цієї діяльності. Опрацьовується структура та зміст стратегічного плану.

На **II етапі** визначається виконавці, здійснюється їх підготовка до роботи, визначається загальний обсяг роботи щодо розробки стратегічного плану, проводиться розрахунок часу та розподіляються обов'язки.

На **III етапі** здійснюється практична розробка і оформлення проекту стратегічного плану, формуються і збираються пропозиції, складається програма дій (визначається конкретний перелік заходів і робіт для досягнення поставлених цілей і виконання завдань) розраховуються необхідні ресурси та їх джерела, уточнюються розрахунки фінансових та матеріальних витрат на виконання запланованих заходів і загальний кошторис, уточнюється рішення з окремих питань, визначаються безпосередні виконавці заходів і робіт, опрацьовуються питання організації взаємодії з структурними підрозділами, органами управління і організаціями, спільно з якими планується виконання заходів.

На **IV етапі** проект плану проходить узгодження в заінтересованих органах влади, установах та організаціях, встановленим порядком подається на затвердження.

VII. ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬСЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧІ ДОКУМЕНТИ		
1	Положення про територіальну підсистему (ланку) єдиної державної системи цивільного захисту	Стаття 10 Кодексу цивільного захисту України; пункт 3 постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 № 101
2	Положення про КОМІСІЮ з питань техногенно- екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій	Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно- екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій (постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 №409)
3	Положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації	Пункт 11 Положення про ЄДС ЦЗ (постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 №11)
4	Положення про структурний підрозділ з питань цивільного захисту	Частина 3 статті 18 та частина 2 статті 20 Кодексу цивільного захисту України; пункт 10 Положення про ЄДС ЦЗ (постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11); додатки 1 і 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 606
ДОКУМЕНТИ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ		
5	План реагування на надзвичайні ситуації	Пункт 1 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
6	План цивільного захисту на особливий період	Пункт 3 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
7	План основних заходів цивільного захисту на рік	Пункт 5 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
8	Заходи в мобілізаційних планах щодо проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час	Пункт 6 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
9	Галузеві, регіональні, місцеві програми та плани заходів у сфері цивільного захисту, зокрема, спрямовані на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки	Пункт 4 частини першої статті 18, пункт 4 частини першої статті 19, пункт 4 частини другої статті 19 Кодексу цивільного захисту України
10	Плани взаємодії	Пункти 32 та 48 Положення про ЄДС ЦЗ (постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11)
ДОКУМЕНТИ ЩОДО УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ		
11	Розпорядчий акт про утворення територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту	Стаття 25 Кодексу цивільного захисту України; пункт 5 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469)
12	Перелік територіальних спеціалізованих служб територіальної підсистеми єдиної	Пункт 5 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів

	державної системи цивільного захисту, що утворюються органами управління і суб'єктами господарювання	України від 08.07.2015 № 469)
13	Положення про територіальну спеціалізовану службу цивільного захисту	Пункт 7 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469)
14	Облік працівників спеціалізованих служб, техніки та майна, якими такі служби укомплектовані	Пункт 15 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469)
15	Розпорядчий акт про утворення територіальних формувань цивільного захисту	Стаття 26 Кодексу цивільного захисту України; пункти 3 та 4 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 №787)
16	Положення про формування цивільного захисту	Пункт 6 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 787)
17	Табель оснащення формування цивільного захисту технікою і майном	Пункт 1 розділу V Примірного положення про формування цивільного захисту (наказ МВС від 31.01.2015 № 113)
18	План приведення формування цивільного захисту у готовність	Пункт 5 розділу II Примірного положення про формування цивільного захисту (наказ МВС від 31.01.2015 № 113)
ДОКУМЕНТИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКУ ТА ОПОВІЩЕННЯ		
19	Схема оповіщення	Пункт 8 Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях (постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 № 192)
20	План перевірки експлуатації (своєчасності та якості технічного обслуговування) засобів оповіщення і зв'язку	Пункт 5.8 Інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури [...] (наказ МНС, Держкомзв'язку від 16.08.2000 №210/119)
21	Інструкція щодо застосування апаратури оповіщення та дій чергових у разі її несанкціонованого запуску	Пункт 4.2 Інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури [...] (наказ МНС, Держкомзв'язку від 16.08.2000 №210/119)
22	Журнал контролю за проходженням команд управління	Пункт 4.2 Інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури [...] (наказ МНС, Держкомзв'язку від 16.08.2000 №210/119)
23	Список осіб, допущених до обслуговування апаратури та інших технічних засобів оповіщення і зв'язку цивільного захисту, їх службові та домашні телефони	Пункт 4.2 Інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури та інших [...] (наказ МНС, Держкомзв'язку від 16.08.2000 №210/119)
24	Графік проведення регламентних робіт	Пункт 4.2 Інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури [...] (наказ МНС, Держкомзв'язку від 16.08.2000 №210/119)
ДОКУМЕНТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНЖЕНЕРНОГО ЗАХИСТУ		
25	Перелік суб'єктів господарювання, віднесених до категорій цивільного захисту	Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 227 дек
26	Розпорядчий акт про створення фонду захисних споруд цивільного захисту	Частина четверта статті 32 Кодексу цивільного захисту України
27	Розрахунки потреб фонду захисних споруд цивільного захисту (розділи Планів реагування на надзвичайні ситуації та Планів цивільного захисту на особливий період)	Пункт 9 частини першої статті 18, пункт 23 частини першої та пункт 24 частини другої статті 19 Кодексу цивільного захисту України
28	Книги обліку захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	Пункт 16 частини другої статті 17, пункт 11 частини першої статті 18, пункт 26 частини першої та пункт 27 частини другої статті 19, пункт 16 частини першої статті 20 Кодексу цивільного захисту України
29	Паспорти захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	Додаток 1 до Інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час (наказ

		МНС від 09.10.2006 № 653)
30	Технічний паспорт захисної споруди	Інструкція про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна (наказ Держбуду від 24.05.2001 № 127, зареєстрований в Мін'юсті України 10.07.2001 за № 582/5773)
31	Зведені відомості технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту	Пункт 22 Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації [...] (наказ МНС від 10.06.2009 № 390)
32	Облікові картки захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	Пункт 23 Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації [...] (наказ МНС від 10.06.2009 № 390)
33	Матеріали про списання захисних споруд цивільного захисту (акти про стан захисної споруди та матеріали, що до нього додаються)	Пункт 11 Інструкції про порядок списання непридатних захисних споруд цивільної оборони (постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.1999 № 567)
34	Рішення (інші розпорядчі документи) про подальше використання захисних споруд державної та комунальної власності, безхазяйних захисних споруд	Пункт 25 частини першої та п. 26 частини другої статті 19 Кодексу цивільного захисту України
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ ЕВАКУАЦІЇ		
35	План евакуації населення (персоналу)	Пункт 30 Порядку проведення евакуації [...] (постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841)
36	Карта (схема) до Плану евакуації населення (персоналу)	Пункт 4 розділу III Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення [...] (наказ МНС від 06.09.2004 № 44)
37	План приймання та розміщення евакуйованого населення	Пункт 32 Порядку проведення евакуації [...] (постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841)
38	План евакуації матеріальних і культурних цінностей	Пункт 10 Порядку проведення евакуації [...] (постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841)
39	Розпорядчий акт про створення тимчасових органів з евакуації	Пункт 20 Порядку проведення евакуації [...] (постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841)
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ РАДІАЦІЙНОГО І ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ		
40	План реагування на радіаційні аварії	Пункт 3.1 Плану реагування на радіаційні аварії (спільний наказ Держатомрегулювання та МНС від 17.05.2004 № 87/211)
41	Режими радіаційного захисту населення	Пункт 3 частини першої статті 35 Кодексу цивільного захисту України
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ МЕДИЧНОГО ТА БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ		
42	Розпорядчий акт про створення надзвичайної протиепізоотичної комісії та затвердження її персонального складу	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2007 № 1350 "Про затвердження Положення про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Кабінеті Міністрів України та типових положень про місцеві державні надзвичайні протиепізоотичні комісії "
ДОКУМЕНТИ З ПІДГОТОВКИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ДІЯМ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ		
43	Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях	Пункт 1 частини другої статті 39 Кодексу цивільного захисту України
44	План-графік проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях	Пункт 2 розділу II Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання (наказ МВС від 21.10.2014 № 1112)
45	Заявка на функціональне навчання	Пункт 4 розділу II Положення про організацію

	(підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту	навчального процесу з функціонального навчання (наказ МВС від 21.10.2014 №1112)
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЗЕРВІВ		
46	Номенклатура та обсяги матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	Пункт 4 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 775)
47	Рішення про визначення місць розміщення матеріальних резервів	Пункт 6 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 775)
48	Річні графіки створення та накопичення матеріальних резервів	Пункт 11 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 775)
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ		
49	Карти-схеми земельних ділянок та водного простору, придатних для організації пляжів, пунктів прокату плаваючих засобів, водних атракціонів, місць для занять водними видами спорту, рибальства	Пункт 1.8 Правил охорони життя людей на водних об'єктах України (наказ МНС від 03.12.2001 № 272)
50	Журнал обліку місць масового відпочинку	Пункт 5 Порядку обліку місць масового відпочинку населення на водних об'єктах (постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2002 № 264)
ДОКУМЕНТИ З ПИТАНЬ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ		
51	План залучення сил та засобів	Пункт 8 розділу IV Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах [...] (наказ МВС від 07.10.2014 № 1032)
52	Рішення районної ради щодо порядку організації пожежогасіння у районі та залучення сил і засобів для ліквідації пожеж та їх наслідків	Пункт 3.3 Методичних рекомендацій щодо порядку організації гасіння пожеж в населених пунктах у сільській місцевості (наказ МНС України від 20.09.2010 № 798)

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403- VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях".
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 443 "Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту".
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 787 "Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту".
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841 "Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 616 "Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту".
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 № 819 "Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту".
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 "Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту".
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015 № 18 "Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій".
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 № 101 "Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту".
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214 "Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад".
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 409 "Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій".
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.06.2017 р. № 138 "Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту".
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368 "Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями".
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 № 1447 "Методика грошової оцінки пам'яток".
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 738 "Порядок ведення обліку надзвичайних ситуацій".
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 175 "Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".
18. Наказ МНС України від 12.12.2012 № 1400 "Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій, затверджені" (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 03.01.2013 за № 40/22572).
19. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 "Класифікатор надзвичайних ситуацій (ДК 019:2010)".
20. Наказ МВС України від 04.09.2014 № 905 "Вимоги до переліку та змісту документів для надання експертного висновку про рівень надзвичайної ситуації" (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 01.10.2014 за № 1193/25970)
21. Наказ ДСНС від 15.06.2017 № 340 "Методичні рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи з питань цивільного захисту місцевих державних адміністрацій, затвердженні".